

IZVJEŠTAVANJE O ODRŽIVOSTI NA PRIMJERU INA D.D.

Suša, Tina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:041691>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**IZVJEŠTAVANJE O ODRŽIVOSTI NA
PRIMJERU INA D.D.**

Mentor:

Doc.dr.sc. Andrijana Rogošić

Student:

Tina Suša

Split, travanj 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
1.1. Predmet i problem istraživanja	3
1.2. Ciljevi istraživanja	4
1.3. Metode istraživanja.....	5
1.4. Doprinos istraživanju.....	5
1.5. Struktura rada	6
2. DRUŠTEVNO ODGOVORNO POSLOVANJE	7
2.1. Pojmovno određenje društveno odgovornog poslovanja.....	7
2.2. Povijesni razvoj društveno odgovornog poslovanja	9
2.3. Osnovna područja društveno odgovornog poslovanja.....	10
2.4. Prednosti društveno odgovornog poslovanja za poduzeće	12
2.5. Održivi razvoj i izvještavanje o održivosti	14
3. RAČUNOVODSTVO ODRŽIVOSTI.....	18
3.1. Certifikati sustava upravljanja	19
3.1.1. GRI performanse - pokazatelji	21
3.1.2. UN Global Compact.....	26
3.1.3. ISO 26000:2010 – društvena odgovornost.....	28
4. ANALIZA IZVJEŠTAJA O ODRŽIVOSTI	36
4.1. Opće informacije o INA d.d.	36
4.2. Povijest društva.....	37
4.3. Ina Grupa	39
4.4. Održivi razvoj organizacije	42
4.5. Izvješće o održivosti	46
4.6. Analiza primjene GRI, Global Compact i ISO 26 000 standarda u poduzeću	53
5. ZAKLJUČAK	58
6. SAŽETAK	60
LITERATURA:.....	60
POPIS SLIKA	65
POPIS TABLICA.....	66

1. UVOD

1.1. Predmet i problem istraživanja

Pojam i praksa društvene odgovornosti poduzeća odnose se na sveukupno djelovanje poduzeća. Pod tim podrazumijevamo koji proizvod poduzeće nudi na tržištu, politiku poduzeća prema okolišu i prirodnim bogatstvima, kako brine o svojim zaposlenicima, njegovo u društvenu zajednicu, da li poštuje ljudska i radna prava i sl. Dakle, pod društveno odgovornim poslovanjem podrazumijevaju se sve aktivnosti određenog poduzeća koje pridonose unapređenju i doprinose zajednici te su iznad interesa poduzeća, dioničara i pravnih zahtjeva.

Poslovanje po principu društvene odgovornosti danas je vrlo aktualno područje istraživanja u svijetu, možemo uočiti da se u Hrvatskoj nažalost još uvijek ovoj temi ne posvećuje dovoljno pozornosti čemu svjedoči i mali broj empirijskih istraživanja u ovom području. Međutim, može se primijetiti da se zadnjih godina u Hrvatskoj sve više prepoznaje uloga gospodarstva u održivom razvoju zemlje. Društvena odgovornost poduzeća (DOP) kao koncept sve se više počinje prihvaćati te su poduzeća postala svjesnija činjenice da im ovaj način poslovanja pomaže da posluju uspješnije. Isto tako, trud i zalaganje u prihvaćanju koncepta društvene odgovornosti nije kod svih poduzeća jednak. Ovaj koncept lakše će usvojiti srednja i velika poduzeća, jer posjeduju više financijskih sredstava da se suoče s izazovima koje donosi društveno odgovorno poslovanje.

Suvremeno poslovanje i ubrzani razvoj nametnuli su poduzećima prihvatiti trend društveno odgovornog poslovanja. Jedan od načina rješavanja problema poduzeća današnjice je u prihvaćanju društveno odgovornog poslovanja. Danas svi poslovni subjekti moraju prihvatiti ovakav način poslovanja, odnosno odgovornosti te odgovornog ponašanja prema javnosti, potrošačima, okolišu i društvu općenito.

Praksa društvene odgovornosti poduzeća uvelike se razvila i proširila u posljednjih desetak godina. Globalizacija, razvoj informacijskih tehnologija, bolje obrazovani i informirani potrošači te osvještenije građanstvo, rast potražnje za socijalno osjetljivim investicijama pridonijeli su da se poduzeća okrenu društvenoj odgovornosti. Tržišna konkurencija je velika te poduzeća koriste Društveno odgovorno ponašanje poduzeća

pokazalo se zaista korisnim za poduzeća u gotovo svim aspektima poslovanja, uključujući i financijsku uspješnost i dugoročnu održivost.

Predmet ovog diplomskog rada je izvještavanje o održivosti na primjeru Ina d.d. Analizirano je izvješće o održivosti poduzeća koje predstavlja glavni izvor informacija o gospodarskim, ekološkim i društvenim rezultatima poduzeća. Objavljuje se na godišnjoj razini, a pokriva informacije koje se odnose na poslovne djelatnosti Ina d.d. i većih društava Ina Grupe. Sadrži podatke iz područja zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša koji se prate i izvješćuju.

1.2. Ciljevi istraživanja

Moramo biti svjesni da je Koncept društveno odgovornog poslovanja nešto je od čega će uskoro morati polaziti gotovo sva poduzeća. Zato ovaj koncept mora postati dio svakog procesa planiranja. Karakteristike društvene odgovornosti moraju postati dio svake razine u poduzeću, da bi se cjelokupno poduzeće ponašalo kao društveno odgovorno.

Vidjeli smo koliko je poslovanje prema konceptu društvene odgovornosti kompleksno te ga poduzeća teško prihvaćaju. Zato bi se svako poduzeće trebalo aktivirati na području društvene odgovornosti. Stoga i ovo istraživanje ima za cilj potaknuti poduzeća na to da se aktiviraju na području društvene odgovornosti, te donekle i pokušati promovirati društveno odgovorno poslovanje. Cilj svakog poduzeća je biti što uspješnije u svojoj djelatnosti te zadovoljiti potrebe svojih potrošača, u ovom radu prikazat ćemo da poduzeća koja prihvate koncept društvene odgovornost ostvaruju brojne prednosti. Osnovni cilj ovog istraživanja je na primjeru poduzeća Ina d.d. analizirati njihove izvještaje o održivosti te doznati na koji način i u kojoj mjeri ovo uspješno poduzeće primjenjuje koncept društveno odgovornog poslovanja.

Kroz istraživanje će se dati teorijski i praktični doprinos značenju društveno odgovornog poslovanja. Isto tako u ovom radu društveno odgovorno poslovanje analiziramo na primjeru poduzeća Ina d.d. i izvješća o održivosti organizacije.

1.3. Metode istraživanja

U ovom radu korištene su odgovarajuće metode istraživanja:

- Metoda analize - metoda kojom se složeni pojmovi, sudovi i zaključci raščlanjuju na njihove jednostavnije dijelove te se ti dijelovi posebno izučavaju u odnosu na ostale dijelove u svrhu objašnjavanja stvarnosti.
- Induktivna metoda – metoda kojom se na temelju posebnih ili pojedinačnih činjenica dolazi do zaključaka o općem sudu, a od zapažanja konkretnih pojedinačnih činjenica dolazi se do općih zaključaka. Ukratko, induktivna metoda temelji se na postupku zaključivanja od pojedinačnog prema općem, od izučenog prema neizučenom, a od većeg broja pojedinačnih pojava rade se uopćavanja.
- Metoda deskripcije – metoda kojom se jednostavno opisuju ili ocrtavaju činjenice, procesi, odnosi i veze, ali bez znanstvenog tumačenja podataka.
- Metoda sinteze – metoda kojom se jednostavne misaone tvorevine sastavljaju u složenije i još složenije, povezujući izdvojene elemente, pojave i procese u jedinstvenu cjelinu.
- Deduktivna metoda – metoda kojom se iz općih sudova izvode posebni, kojom se iz općih postavki dolazi do pojedinačnih zaključaka. Ta metoda služi u znanosti za objašnjavanje činjenica i zakona, zatim predviđanja budućih događaja, otkrivanju novih činjenica i zakona, provjeravanju hipoteza te za znanstveno izlaganje.
- Metoda generalizacije – metoda pomoću koje se od jednog posebnog pojma dolazi do općenitijeg koji je po stupnju viši od ostalih pojedinačnih pojmova.

1.4. Doprinos istraživanju

Cilj ovog istraživanja je prvenstveno pojasniti i približiti pojam održivog razvoja i društveno odgovornog poslovanja, kao sve noviju i popularniju poslovnu temu. Jedna od važnijih smjernica je procjena rasprostranjenosti i utvrđivanje značajki poslovnih praksi. Prikazat ćemo na koji način i koliko vodeće hrvatsko poduzeće u industriji nafte ulaže u društveno odgovorno poslovanje.

Na primjeru poduzeća Ina d.d. vidjet ćemo na koja se to područja društveno odgovornog poslovanja poduzeće najviše usmjerava. Prethodno je navedeno nekoliko

dominantnih područja: razvoj ljudskih resursa, investiranje u zajednicu i zaštita okoliša. Poduzeća se nekim područjima bave više, drugima manje, a neke uspješno usklađuju svoje društveno ponašanje na sva područja.

U okviru završnog rada bit će provedeno teorijsko i empirijsko istraživanje. Istraživanje je u cilju novih saznanja problematike rada te novih saznanja kao rezultata empirijskoga istraživanja. U završnom radu će se analizirati izvješće o održivosti poduzeća Ina d.d. koje je odabrano jer je to vodeće hrvatsko poduzeće u naftnoj industriji te srednje velika europska naftna kompanija. Ovo poduzeće posluje po načelima društvene odgovornosti i održivog razvoja te od 2006. godine objavljuje izvješće o održivom razvoju zato je i odabrano kao primjer. Osim toga, ovim završnim radom želi se ukazati na važnost objavljivanja izvještaja o održivosti.

Ovaj rad bi trebao potaknuti gospodarske subjekte da se angažiraju na daljnjem razvoju temeljenom na sadašnjem iskustvu i aktivnostima onih koji već provode koncept društvene odgovornosti.

1.5. Struktura rada

Završni rad sastoji se od četiri dijela.

U uvodnom dijelu prikazan je problem i predmet istraživanja, ciljevi istraživanja, metode istraživanja, doprinos istraživanja te struktura rada.

Drugi dio završnog rada jest teorijski dio koji će obuhvatiti poglavlje koji se odnosi na društvenu odgovornost. Pojmovno određivanje i razvoj društveno odgovornog poslovanja te osnovna područja te prednosti društveno odgovornog poslovanja za poduzeće.

Treći dio završnog rada jest empirijski dio rada u kojem se prvo navode osnovne informacije o osnivanju i djelatnosti poduzeća Ina d.d., misija i vizija tog poduzeća, povijest društva, informacije o Ina Grupi te certifikate sustava upravljanja u poduzeću Ina d.d. Osim toga, u empirijskom dijelu rada provodi se analiza Ininih izvještaja o održivosti.

Posljednji je dio rada zaključak u kojem će se sažeto iznijeti sve što je prethodno istaknuto u radu.

Završnom radu bit će pridodan popis literature koja će se koristiti prilikom pisanja rada. Relevantna literatura obuhvaća knjige, članke i internetske izvore te popis slika i tablica.

2. DRUŠTEVNO ODGOVORNO POSLOVANJE

Prije nego bude riječi o tome kako se provodi društveno odgovorno poslovanje potrebno je definirati sam pojam društveno odgovornog poslovanja što ono znači i koja su njegova osnovna područja.

2.1. Pojmovno određenje društveno odgovornog poslovanja

Dugi niz godina jedini cilj kojeg su poduzeća svojim poslovanje trebala ispuniti bilo je ostvarenje profita. Međutim, ekonomska kriza koja je pogodila globalnu ekonomiju, razvoj tehnologija, obrazovanije i bolje organizirano društvo, pred poduzeća je postavilo nove zahtjeve. Društvena zajednica od poduzeća traži veću uključenost u pitanja opće dobrobiti društva i okoliša. Način kojim se nastoji udovoljiti zahtjevima zajednice, ali koji ujedno i poslovnim organizacijama donosi brojne koristi jest primjena koncepta "Društveno odgovornog poslovanja".

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) predstavlja koncept pod kojim se podrazumijeva angažiranost profitno orijentiranih subjekata u društvenim pitanjima koja mogu, ali nužno i ne moraju biti posljedica njihovih aktivnosti.¹ Europska komisija definira društveno odgovorno poslovanje kao „odgovornost poduzeća za svoj utjecaj na društvo.“² Pod tim se podrazumijeva da je poslovni subjekt dio šire društvene zajednice te svoje poslovanje mora voditi na odgovoran način prema društvenoj zajednici, ograničenim prirodnim resursima i okolišu. Društveno odgovornim poslovanjem poslovni subjekt može povećati svoju konkurentnost na tržištu samim time što stvara dodatnu vrijednost za društvo. Društvena odgovornost definira se kao „inteligentna i objektivna briga za dobrobit društva što ograničava ponašanje pojedinaca i korporacija od krajnje destruktivnih aktivnosti, bez obzira koliko one brzo bile profitabilne te vodi smjer pozitivnih doprinosa dobru ljudi, što može biti definirano na različite načine“.³

¹ Kundid, A. (2012) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, Ekonom. misao praksa dbk. god. XXI., No.2 (497-528), prema: Zappi, G. (2007) Corporate Responsibility in the Italian Banking Industry: Creating Value through Listening to Stakeholders, Corporate Governance, Vol. 7, No. 4, str. 473 (01.12.2015.)

² Matešić, M., Pavlović, D., Bartoluci, D., (2015) Društveno odgovorno poslovanje, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, str. 10.

³ Kundid, A. (2012) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, Ekonom. misao praksa dbk. god. XXI., No.2 (497-528), prema: Peterson, R. T., Hermans, C. M. (2004) The Communication of Social

Društveno odgovorno poslovanje isto tako možemo definirati i kao „pažnju s kojom se na etičan i društveno odgovoran način odnosimo prema interesno-utjecajnim skupinama koje se nalaze izvan, ali i unutar organizacije. Cilj društvene odgovornosti je da uz očuvanje profitabilnosti istovremeno omogući stvaranje visokih standarda života za interesno-utjecajne skupine izvan i unutar poduzeća.“⁴

Europska komisija društveno odgovorno poslovanje definira kao „koncept prema kojem poduzeće na dobrovoljnom principu integrira brigu o društvenim pitanjima i zaštiti okoliša u svoje poslovne aktivnosti i odnose s dionicima (vlasnicima, dioničarima, zaposlenicima, potrošačima, dobavljačima, vladom, medijima i širom javnošću)“.⁵

Kotler i Lee društveno odgovorno poslovanje definiraju kao „opredjeljenje tvrtke za unapređenje dobrobiti zajednice kroz diskrecijsku – odgovornu poslovnu praksu i doprinose na način vlastitih resursa“.⁶

Trgovačko društvo uzima u obzir različite interesne skupine na koje utječe direktno ili indirektno svojim poslovanjem. Tako, osim fokusiranosti na uvećanje vrijednosti trgovačkih društava u kratkom i/ili dugom roku, odnosno interesa vlasnika, društva mogu i trebaju voditi računa o interesima ostalih strana. Takav oblik poslovanja bazira se na održivom razvoju, reputaciji poduzeća i zadovoljavanju ekološke dimenzije poslovanja, poštivanju ljudskih prava i motiviranosti zaposlenika, te poticanju razvoja poduzeća koje se temelji na lojalnosti kupaca.⁷ Društveno odgovorno poslovanje podrazumijeva da poduzeće preuzima odgovornost za sve aktivnosti koje poduzima, a koje imaju direktan ili indirektan utjecaj na ljude, lokalnu zajednicu ili okolinu.⁸

Danas su praksu društveno odgovornog poslovanja, osim velikih poduzeća, prihvatili i usvojili mali i srednji poduzetnici te zadruge. Društvena odgovornost poduzeća očituje se kroz odnos prema zaposlenicima, ali i svim drugim pojedincima ili zajednici na koje utječe poslovanje poduzeća. Društveno odgovorno poslovanje uključuje brigu o okolišu, ali i

Responsibilities by US Banks, *The International Journal of Bank Marketing*, Vol. 22, No. 3, str. 199. (01.12.2015.)

⁴ Hubak, D.M. (2010) Marketinška dimenzija društveno odgovornog poslovanja, Sveučilište u Zagrebu, članak 10-10, dostupno na: <http://web.efzg.hr/RePEc/pdf/Clanak%2010-10.pdf> (09.12.2015.), str. 4.

⁵ Vrdoljak Raguž, V., Hazdovac, K. (2014) Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa, *Oeconomica Jadertina*, 4 (1), str. 42.

⁶ Kotler, P., Lee, N. (2009) DOP: društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa, Zagreb, M.E.P. Consult, str. 14.

⁷ Omazić, M., A., (2007) Društvena odgovornost i strategije hrvatskih poduzeća, doktorska disertacija, Zagreb, Ekonomski fakultet Zagreb, str.23.

⁸ Vehovec, M.: Preferencije na tržištu rada i društvena odgovornost poduzeća, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka*, vol. 21, br.2., str. 644.

socijalnu sferu, pa se odnosi i na zaposlenike poduzeća, ulaganje u ljudski kapital, zdravlje i sigurnost na radu, također i briga za širu zajednicu, poštivanje ljudskih prava, odnos s partnerima, dobavljačima i potrošačima i sl.

2.2. Povijesni razvoj društveno odgovornog poslovanja

Često se o društvenoj odgovornosti može čuti kao o novome poslovnome pojmu, međutim povijest brige za društvo vezane uz poslovanje stara je kao i sama trgovina odnosno poslovanje. Društveno odgovorno poslovanje (engl. corporate social responsibility) „svoje podrijetlo ima u društvenom aktivizmu šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća“.⁹ Krajem 19. i početkom 20. stoljeća, druga industrijska revolucija učinila je poduzeća važnim nositeljima razvoja, a utjecaj poslovanja na društvo i okoliš poprimio je potpuno novu dimenziju. Gospodarski sektor počinje davati sve značajniji doprinos rješavanju brojnih socijalnih i razvojnih problema u zajednici i društvu, odnosno potpomagati filantropske pothvate. Tijekom osamdesetih i devedesetih godina prošlog stoljeća došlo je do prekida jednodimenzionalnog pogleda na poslovanje, prema kojemu su poduzeća bila odgovorna samo za popunjavanje radnih mjesta, postizanje profita radi isplate ulagačima i financijskog razvitka te plaćanje poreza. U devedesetim godinama prošloga stoljeća, dolazi do značajnoga porasta zabrinutosti za utjecaj gospodarstva na društvo, no tek u posljednjih petnaestak godina, pojam društvene odgovornosti poduzeća postao je dijelom svakodnevnog rječnika. Također pojava gospodarstava u čijem je središtu potrošač te zadovoljenje njegovih želja i potreba, kreiranje proizvoda i usluga koje tržište traži te prilagođavanje svoje ponude potrošaču, znatno utječe na širenje i razvoj društvene odgovornosti poduzeća. Sve je jači pritisak potrošača i ostalih interesno-utjecajnih skupina na poduzeća u smislu polaganja računa oko načina poslovanja u skladu s načelima društvene odgovornosti.¹⁰

Možemo vidjeti da je praksa društvene odgovornosti vrlo je raznolika, iako je prije svega potrebna čvrsta odluka da se društvena odgovornost preuzme kao način ponašanja poduzeća oblikujući pritom njegovo ponašanje na tržištu, prema zaposlenicima, prema

⁹Tafra-Vlahović, M. (2009) Konceptualni okvir društveno odgovornog poslovanja, Medianali - znanstveni časopis za medije, novinarstvo, masovno komuniciranje, odnose s javnostima i kulturu društva, 3 (5), str.165.

¹⁰Glavočević, A., Radman Peša, A., (2013) Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti, *Oeconomica Jadertina*, Vol. 3 No. 2, dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=170022, str. 30.

okolišu, te prema društvenoj zajednici.¹¹ Društveno odgovorno poslovanje svakako pomaže poduzećima da postanu konkurentniji na tržištu, no bit ovog koncepta je stvaranje veće vrijednosti za interesne skupine uz istovremeno smanjenje nepoželjnih aktivnosti, što u konačnici rezultira zadovoljstvom svih uključenih strana. Uspjeh samog poduzeća najviše ovisi o tome koliko će ono dobro zadovoljiti potrebe raznih interesnih grupa, a poslovati društveno odgovorno predstavlja ključ tog uspjeha.¹²

2.3. Osnovna područja društveno odgovornog poslovanja

Poduzeće koje je usvojilo i posluje po principima društvene odgovornosti obvezalo se biti odgovorno prema svim dijelovima javnosti. To uključuje potrošače, vlasnike, zaposlenike, dobavljače i posrednike, konkurenciju, društvo kao cjelinu te planetu Zemlju.

Društvena odgovornost prema općoj javnosti i okolišu uključuje poslovanje na način da je poduzeće uključeno u život zajednice, pomažući neprofitnim organizacijama, zapošljavajući ne zaposlene, recikliranjem, pravilnim odlaganjem otpadnih materijala, korištenjem sirovina materijala, poluproizvoda, usluga i drugih inputa koji ne ugrožavaju razinu prirodnih oskudnih resursa. Društveno odgovorno poslovanje prema zaposlenicima podrazumijeva dobru internu komunikaciju, sudjelovanje zaposlenika u odlučivanju, educiranje i usavršavanje zaposlenika, bonusi i nagrade zaposlenicima, kvalitetan menadžment ljudskim resursima, ne poduzimanje represivnih mjera prema zaposlenicima koji otkriju upitno ponašanje i djelovanje poduzeća te na to upozore. Prema članovima u kanalu društvena odgovornost se očituje u poštivanju usmenih i pismenih dogovora, raspodjeli oskudnih dobara i usluga, prihvaćanjem razumnih zahtjeva članova u kanalu te njihovo poticanje na razumno ponašanje, kooperativnim programima s članovima u kanalu koji su namijenjeni općoj javnosti i okruženju.

Poznajemo sljedeće oblike društveno odgovornog poslovanja:¹³

- ekonomska odgovornost poduzeća;
- zakonska odgovornost poduzeća;

¹¹Mušura, A.: Corporate Social Responsibility, u knjizi: Njavro, Đ., Krkač, K., Business Ethics and Corporate Social Responsibility, Zbornik Radova, Mate, Zagreb, 2006., p. 191. –192

¹²Glavočević, A., Radman Peša, A., (2013) Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti, Oeconomica Jadertina, Vol. 3 No. 2, dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=170022, str. 30-31.

¹³Buble M., (2000) Management, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, str. 103.

- etička odgovornost poduzeća;
- filantropijska odgovornost poduzeća.

Temeljne su ekonomske odgovornosti poduzeća prema vlasnicima i dioničarima. Ekonomska vrijednost poduzeća očituje se u dugoročnom povećanju vrijednosti investiranih novčanih sredstava i maksimalizaciji profita. Zbog ekonomske odgovornosti poduzeća i „trčanja“ za profitom velika poduzeća, posebno multinacionalne korporacije, nisu služila interesima društva i okoliša. Međutim, situacija se promijenila i danas su poduzeća svjesna da njihov dugoročni opstanak na tržištu ovisi o „žrtvovanju“ kratkoročnih profita radi pozitivnih učinaka u budućnosti, koji zadovoljavaju vlasnike i menadžere. Tako, primjerice, dugoročno gledano, otvaranje vrtića u poduzeću imat će pozitivan utjecaj na profitabilnost jer će zaposleni biti manje zabrinuti tijekom radnog vremena, neće morati prije završetka radnog vremena ići po djecu u vrtić, već će radno vrijeme vrtića biti prilagođeno radnom vremenu poduzeća, a zaposlenici će biti lojalniji poduzeću.¹⁴ Kao primjer poduzeća možemo navesti Google koji je u ovoj 2015. godini proglašen najpoželjnijim poslodavcem, osim visokih plaća i uvjeti rada u ovom poduzeću su odlični.

Poslovanje svakog poduzeća regulirano je raznim pravilima, propisima i zakonima. Svi se segmenti poslovanja poduzeća obavljaju u skladu s zakonima koji je jednak za sva poduzeća te pred njih stavlja jednake društvene standarde. Zakonima i drugim propisima reguliraju se temeljna pitanja zaštite okoliša, zaštite potrošača, diskriminacije pri zapošljavanju, tržišnog natjecanja i slično. U Hrvatskoj su doneseni Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, Zakon o javnom priopćavanju, Zakon o zaštiti zraka, Zakon o vodama te mnogi drugi. Tim zakonima pred poduzeće se postavljaju minimalne zahtjevi koje društvo od njih očekuje na području rješavanja problema društva i okoliša.

Osim zakonskih propisa, poduzeća moraju poštovati i etička načela kao i poštivati prava pojedinca i ne smije raditi na štetu društva i okoliša. Poduzeće mora poštivati i ona načela koja nisu zakonski obvezujuća, mora poštivati prava pojedinca i ne smije raditi na štetu društva i okoliša. Dakle, poduzeće je i etički (moralno) odgovorno. Etika poduzeća znači racionalno donošenje odluka koje utječu na okolinu i na poduzeće. Odgovornost poslodavca je naučiti zaposlenike kako prepoznati etičke probleme i kako se nositi s njima - kroz etički kod, trening, druge komunikacijske mehanizme.

¹⁴Bešlić, A., (2012) Društvena odgovornost i uspješnost srednjih i velikih građevinskih poduzeća u RH: diplomski rad. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 21.

Etika postaje sastavni dio dobrog menadžmenta - odnosi se na očekivanja i razumijevanje odnosa s drugima (kupci, dobavljači, vlada, zajednica, jedni prema drugima).¹⁵

Pod filantropskim aktivnostima podrazumijevamo one aktivnosti koje se odnose na dobrotvorne donacije i donacije kulturnim institucijama po vlastitom nahođenju, sponzoriranje sportskih događanja i izložbi, donacije za gradnju kuća za siromašne, investiranje u obrazovanje kako mladih tako i starijih, volontiranje zaposlenih i sl. Drugim riječima, radi se o društveno odgovornim aktivnostima koja poduzeća poduzimaju svojevlasno zbog vlastitog uvjerenja da je to što čine dobro.

2.4. Prednosti društveno odgovornog poslovanja za poduzeće

„Sudjelovanjem u društveno odgovornim aktivnostima poduzeća mogu ostvariti velike koristi ne samo za društvo već i za čitavu organizaciju kao cjelinu“¹⁶ Moguće je prikupiti sredstva u dobrotvorne svrhe, informirati javnost i podići svijest građana o problemima zajednice unutar koje se nalazi nego što bi se to moglo bez pomoći organizacije. Uz koristi koje zajednica dobiva od povezivanja organizacije s društvenim ciljem i sama organizacija profitira jačanjem pozicije brenda.

Poslovanje po principu društvene odgovornosti po istraživanju jedne od vodećih neprofitnih organizacija, *Business for Social Responsibility*, poduzeću omogućuje mnoge prednosti:¹⁷

- Povećanje prodaje i udjela na tržištu
- Jačanje pozicije brenda
- Jačanje korporativnog imidža i utjecaja
- Jačanje sposobnosti za privlačenje, motiviranje i zadržavanje zaposlenika
- Smanjenje troškova poslovanja
- Povećanje privlačnosti za investitore i financijske analitičare

¹⁵ Bešlić, A., (2012) Društvena odgovornost i uspješnost srednjih i velikih građevinskih poduzeća u RH: diplomski rad. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 24.

¹⁶ Glavočević, A., Radman Peša, A., (2013) Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti, *Oeconomica Jadertina*, Vol. 3 No. 2, dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=170022, str. 31.

¹⁷ Kotler, P., Lee, N., (2009) DOP: društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa, Zagreb, M.E.P. Consult, str. 22.-29.

Istraživanja su pokazala da poduzeća mogu imati značajne koristi kod povećanja prodaje i udjela na tržištu kada se vežu za neki društveni cilj. Utvrđeno je da su marketinške aktivnosti povezane s nekim društvenim ciljem imale najjači utjecaj na ljude s višim stupnjem obrazovanja i višim prihodima. Prilikom odabira između proizvoda dva proizvođača istog cjenovnog ranga većina potrošača će se odlučiti za onu marku koja je povezana s nekim društvenim ciljem. Razlog za to vidimo u činjenici da potrošaču proizvod treba te će ga svakako kupiti, a većina razmišlja na način da će kupiti onaj proizvod čijom kupnjom mogu pridonijeti nekom većem cilju.

Financijska sredstva koja poduzeće izdvaja za neku dobrotvornu akciju, organizaciju ili cilj mogu pridonijeti jačanju pozicije brenda. Potrošači sve više danas funkcionalne i racionalne koristi određenog proizvoda sve veću pozornost obraćaju psihološkim i emocionalnim aspektima fizionamije i imidža brenda. Oni sve više teže samoostvarivanju i radu u korist dobra, pa poduzeća koja to omogućuju potrošačima imaju najbolje predispozicije da budu dugotrajno uspješna.

Osim toga, poduzeća koja pokazuju da posluju na način da ne zadovoljavaju samo propisane zahtjeve, već čine i više od toga, uživaju veću slobodu i manje podliježu kontroli od strane državnih i lokalnih organa vlasti, a isto tako jačaju korporativni imidž i utjecaj. Pozitivan imidž poduzeća može utjecati i na donositelje političkih odluka.

Jedna od koristi za poduzeća jest također i jačanje sposobnosti za privlačenje, motiviranje i zadržavanje zaposlenika, jer poduzeća koja brinu o društvenoj odgovornosti imaju i predane zaposlenike, veću proizvodnost, smanjene troškove vezane uz fluktuaciju radne snage, te smanjene troškove zapošljavanja novih ljudi i obuke. Sudjelovanje poduzeća u društvenim inicijativama može pozitivno utjecati na zaposlenike, rukovoditelje te na same potrošače.

Smanjenje troškova poslovanja u mnogim područjima poslovanja rezultat je prakse društveno odgovornog poslovanja. To se prije svega odnosi na poduzeća koja usvajaju ekološke inicijative čiji je cilj smanjenje otpada, ponovna uporaba materijala, reciklaža i štednja vode i električne energije. Drugo područje za potencijalno smanjenje troškova predstavljaju rashodi za marketinške aktivnosti jer je društveno odgovorno poslovanje samo po sebi besplatan marketing.

Poduzeća koja primjenjuju načela društveno odgovornog poslovanja privlačnija su za potencijalne ulagače i dioničare. Na taj način poduzeću je omogućena veća dostupnost kapitala, a uključivanje u društveno odgovorno poslovanje može utjecati i na vrijednost dionica.

Mnogi autori daju svoje viđenje prednosti koje poduzeća ostvaruju društveno odgovornim poslovanjem, pa tako Glavočević i Radman Peša navode:¹⁸

- upravljanje ugledom, robnom markom i rizikom;
- konkurentnost i tržišno pozicioniranje;
- zapošljavanje nove radne snage, motivacija i zadržavanje zaposlenika;
- učinkovitost poslovanja.

Poslovanje načelima društveno odgovornog poslovanja donosi brojne prednosti ne samo za poduzeće koje ga provodi, već i za društvo u cjelini. Primjenjujući društveno odgovornu poslovnu praksu poduzeća povećavaju svoju konkurentnost (povećani tržišni udio, besplatno se reklamiraju, ostvaruju veću produktivnost koja proizlazi iz povećanog zadovoljstva zaposlenika, lakše dolaze do kapitala, pridobivaju lojalnost potrošača), a pritom čine dobro djelo za društvenu zajednicu.¹⁹

2.5. Održivi razvoj i izvještavanje o održivosti

Održivi razvoj definira se kao „razvoj koji zadovoljava današnje potrebe ne ugrožavajući pritom mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe“.²⁰ Cilj održivog razvoja je uspostavljanje ravnoteže između gospodarskog rasta, napretka društva i brige za okoliš.

Sam koncept održivog razvoja nastaje osamdesetih godina prošloga stoljeća. Prvi se put službeno spominje 1987. godine u izvještaju Komisije UN-a pod nazivom „Naša zajednička budućnost“. Iz pojma održivog razvoja razvijaju se različiti koncepti koji bi trebali pomoći poduzećima prihvatiti i spriječiti odgovornost za neželjene učinke svojih aktivnosti.

¹⁸ Glavočević, A., Radman Peša, A. (2013). Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti, *Oeconomica Jadertina*, 3 (2), str. 31.

¹⁹ Glavočević, A., Radman Peša, A. (2013). Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti, *Oeconomica Jadertina*, 3 (2), str. 31.

²⁰ Matešić, M., Pavlović, D., Bartoluci, D., (2015) Društveno odgovorno poslovanje, *Visoka poslovna škola Libertas*, Zagreb, str. 9.

Kao odgovor na potrebu za održivim razvojem poduzeća sve više primjenjuju društveno odgovorno poslovanje.

Kao što smo prethodno već spomenuli, društveno odgovorno poslovanje poduzeća primjenjuju u svojim nastojanjima da udovolje zahtjevima zajednice po pitanju dobrobiti društva, ograničenih resursa i okoliša. Danas se poduzeća u svom poslovanju ne vode samo ostvarenjem ekonomskog cilja, odnosno profitom, već se aktivno uključuju u različite kampanje za očuvanje okoliša, primjenjuju ambalažu od prirodnih materijala, vode računa o zagađenju koje stvaraju njihovi pogoni, uštedi energije, očuvanju ograničenih resursa itd.

Posljednjih godina sve više postaje jasno da ovi čimbenici u velikoj mjeri utječu na poslovanje poduzeća. Dok neosjetljivost prema njima ostavlja poduzeće izloženim napadima od strane javnosti, društveno odgovorno poslovanje doprinosi dugoročnoj održivosti tvrtke. Čitava praksa društvene odgovornosti započela je kao upravljanje rizicima u multinacionalnim kompanijama, koje su bile izložene napadima zbog politike prema okolišu ili zaposlenicima.²¹

Koncept prema kojem poslovni subjekti dobrovoljno integriraju brigu o društvu i okolišu u svoje poslovanje te u odnose sa svojim dionicima naziva se korporativna održivost i/ili odgovornost odnosno Corporate Sustainability Responsibility (CSR). Korporativna održivost označava potporu održivom razvoju te dugoročnu stabilnost učinka i preživljavanja poduzeća. Bavi se potrebama interesnih skupina istodobno čuvajući i održavajući ljudske i prirodne resurse za buduće generacije. Društveno odgovorno poslovanje zapravo je alat kojim se poduzeća koriste u postizanju održivog razvoja.²²

Poduzeća koja provode društveno odgovorno poslovanje potencijalno ostvaruju niz koristi od takvih akcija prepoznatih u poboljšanoj reputaciji koja privlači ozbiljnije poslovne partnere te uspješnije zaposlenike koji se zbog stimulativne radne okoline duže zadržavaju u poduzeću i ostvaruju bolju produktivnost. Prema tome, društveno odgovorno poslovanje je između ostalih motiva koje takvo poslovanje pokreću u funkciji ostvarivanja komparativnih prednosti.²³

²¹ Dukić, F., (2013) Društvena odgovornost, dostupno na: <http://prezi.com/zet87p767m7g/drustvena-odgovornost/> (01.12.2015.)

²² Matešić, M., Pavlović, D., Bartoluci, D., (2015) Društveno odgovorno poslovanje, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, str. 17.

²³ Rogošić, A, Kundid, A., (2012) Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj, Praktični menadžment, Vol. 3, NO.2, dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/96976> (01.12.2015.)

Svako poduzeće koje provodi praksu društvene odgovornosti trebalo bi sastavljati izvješća, odnosno izvješćivati o svojim poduzetim akcijama kako bi javnost s tim bila upoznata. Prihvaćeni model izvještavanja je model trostruke bilance (Triple Bottom Line Reporting), po kojem se na kraju godine ne sastavlja samo izvješće o poslovanju, već i o utjecaju poduzeća na okoliš, te na društvo.²⁴ Izvještavanje o održivosti pomaže organizacijama u postavljanju ciljeva, mjerenju učinka i uvođenju promjena s ciljem povećanja održivosti poslovanja. Isto tako, služi kao alat za komunikaciju s ključnim dionicima i predstavlja pregled aktivnosti koje poduzeće poduzima. Izvještaj o održivosti pruža podatke o utjecajima organizacije - bili oni pozitivni ili negativni - na okoliš, društvo i ekonomiju. Na taj način izvještavanje o održivosti pretvara apstraktna pitanja u razumljiva i konkretna, čime pomaže u razumijevanju i upravljanju učincima razvoja održivosti na poslovanje i strategiju organizacije.²⁵

Izvještaj se priprema po smjernicama za izvještavanje o održivosti Globalne inicijative za izvještavanje (eng. Global Reporting Initiative - GRI) periodički se revidiraju u cilju pružanja najboljih i aktualnih smjernica za učinkovito izvještavanje o održivosti.

Tri su temeljne dimenzije izvještavanja o društvenoj odgovornosti; ekonomska dimenzija (obuhvaćena većim dijelom temeljnim financijskim izvještajima), društvena dimenzija i dimenzija okoliša. U praksi se izvještavanje o društvenoj odgovornosti često izjednačava s izvještavanjem o održivosti koje ima temelje u izvještavanju o utjecaju na okoliš iz kojeg se vremenom razvilo računovodstvo održivosti koje uključuje društvenu komponentu kao i informacije o proekološkim aktivnostima.²⁶

Motivi za izvještavanje o društveno odgovornom poslovanju reflektiraju specifične interese i izazove s kojima se poduzeća susreću. Osnovni motiv za izvještavanje bilo je prenošenje poruke o već postojećim praksama društveno odgovornog poslovanja na sveobuhvatan način kako bi se poboljšala i proširila percepcija interne i vanjske javnosti o društvenoj odgovornosti poduzeća, posebice u odnosu na interne poslovne procese, poput upravljanja ljudskim resursima i okolišem.²⁷ Sve se više poduzeća odlučuju na izvještavanje i

²⁴Njavro, Đ., Krkač, K., (2006), Business Ethics and Corporate Social Responsibility, Zbornik Radova, Mate, Zagreb, p. 191. –192

²⁵G4 Smjernice za izvještavanje o održivosti, Global Reporting Initiative, dostupno na: <https://www.globalreporting.org/Pages/resourcelibrary.aspx?resSearchMode=resSearchModeText&resSearchText=G4&resCatText=Reporting+Framework&resLangText=Croatian> (01.12.2015.)

²⁶ Rogošić, A., Kundid, A., (2012) Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj, Praktični menadžment, Vol. 3, No.2, dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/96976> (01.12.2015.)

²⁷ Škrabalo M., Bagić A., Miočić-Lisnjak N. (2007) Ubrzanje praksi društveno odgovornog poslovanja, UNDP Hrvatska, str 53.

izvješća su sve opširnija i kvalitetnija. Međutim, izvještavanje je ograničeno većinom na velika poduzeća sa dobrim poslovnim rezultatima.

Sve veći broj trgovačkih društava i drugih organizacija želi svoje poslovanje učiniti održivim. Pored toga, sve su prisutnija očekivanja da bi dugoročna profitabilnost trebala biti usklađena s društvenom pravednošću i zaštitom okoliša. Ova očekivanja postaju sve veća i jača kako ulagači, kupci i drugi dionici te trgovačka društava i druge organizacije uviđaju potrebu potpunog okretanja održivom gospodarstvu. Izvještavanje o održivosti pomaže organizacijama u postavljanju ciljeva, mjerenju učinka i uvođenju promjena s ciljem povećanja održivosti poslovanja. Izvještaj o održivosti pruža podatke o utjecajima organizacije, bili oni pozitivni ili negativni na okoliš, društvo i ekonomiju. Na taj način izvještavanje o održivosti pretvara apstraktna pitanja u razumljiva i konkretna, čime pomaže u razumijevanju i upravljanju učincima razvoja održivosti na poslovanje i strategiju organizacije.²⁸

²⁸ G4 Smjernice za izvještavanje o održivosti, Global Reporting Initiative, dostupno na: <https://www.globalreporting.org/Pages/resourcelibrary.aspx?resSearchMode=resSearchModeText&resSearchText=G4&resCatText=Reporting+Framework&resLangText=Croatian> (01.12.2015.)

3. RAČUNOVODSTVO ODRŽIVOSTI

Računovodstvo održivosti smatra se dopunom tradicionalnom financijskom računovodstvu s ciljem da se procijeni ekološka, društvena i upravljački učinci poduzeća te da se napravi izvješće o tom pitanju.²⁹ Izvješćivanje o održivosti rezultat je društvene odgovornosti i namjere poduzeća da poboljša komunikaciju sa svim sudionicima.

Menadžeri i vlasnici velikih korporacija danas prepoznaju sve veću važnost globalnog okoliša, socijalne i gospodarske izazove. Primjećuju kako pitanja održivosti postaju sve važnija te sve više mijenjaju svoje prioritete i strategije izvan tradicionalnih poslovnih i financijskih čimbenika. Sam koncept društveno odgovornog poslovanja (DOP) tijekom vremena se mijenja, suština se oslanja na ravnotežu između financijskih ciljeva poduzeća i korist za njegove dionike. Europska komisija društveno odgovorno poslovanje jednostavno definira kao „ odgovornost poduzeća za njihov utjecaj na društvo“. Ti utjecaji mogu se i trebaju mjeriti te je ujedino upravo to i glavni zadatak računovodstva održivosti.

Odbor za standarde računovodstva održivosti (*Sustainability Accounting Standards Board*) definira svrhu računovodstva održivosti kao procjenu ekološke, društvene i učinkovitosti upravljanja kroz upravljanja raznim oblicima nefinancijskog kapitala povezan s održivošću okoliša, ljudskim, socijalnim i korporativnim upravljanjem to su pitanja koja se oslanjaju na sustavno te dugoročno stvaranje vrijednosti.³⁰

Isto tako, računovodstvo održivosti možemo promatrati kroz pojam kišobrana za unutarnje i vanjske računovodstvene prakse, a obuhvaća i zaštitu okoliša, socijalnih i ekonomskih aspekata. Smatra se da igra središnju ulogu u podupiranju provedbe strategije održivosti organizacije, te uvođenju održivosti u svakodnevne operacije i donošenje odluka, te razvijanje odnosa sa zainteresiranim stranama na temelju povjerenja i legitimnosti.

Računovodstvo održivosti i izvješćivanje prolazi kroz brze i detaljne procese promjena.

Prije dvadesetak godina samo je nekoliko organizacija provodilo temeljne društvene i ekološke račune. Međutim, sada možemo vidjeti mnoge organizacije koje se trude biti prve,

²⁹ Rogošić, A., Čaljkušić, A.: Disclosure of the Socially Responsible Activities of the Banks in Croatia and Slovenia, Faculty of Economics and Business, University of Split, Croatia, str. 313.

³⁰ Rogošić, A., Čaljkušić, A.: Disclosure of the Socially Responsible Activities of the Banks in Croatia and Slovenia, Faculty of Economics and Business, University of Split, Croatia, str. 313.

najbolje i najinovativnije tvrtke koje su usvojile izvješća kojima se pokušavaju povezati društveni utjecaji te utjecaji na okoliš s tradicionalnim financijskim izvodenjem.

3.1. Certifikati sustava upravljanja

Sustav upravljanja implementiran u organizaciji pruža radni okvir unutar kojeg se ostvaruju željeni rezultati promatrane organizacije na efikasan i učinkovit način. Drugim riječima sustav upravljanja je način na koji želimo da posao bude obavljen. Sustav upravljanja je dokumentirana i testirana „korak po korak“ metoda koja je usmjerana na funkcioniranje organizacije kroz standardne prakse. Cilj svake uprave je postaviti organizaciju u kojoj svatko točno zna što, tko, kada, kako i gdje treba učiniti da bi se ostvario plan. Postoji širok spektar različitih sustava upravljanja koji pokrivaju razna područja djelovanja. Sustav upravljanja može se na primjer baviti problematikom kvalitete, zdravlja, sigurnosti ili pak problematikom energetske učinkovitosti.

Sustavi upravljanja u organizacijama mogu se implementirati i održavati pojedinačno, međutim sve je češća primjena integriranih sustava upravljanja.

Integrirani sustav upravljanja je skup dvaju ili više različitih pojedinačnih sustava upravljanja uklopljenih u jedan međusobno usklađen sustav upravljanja. Sve češća implementacija integriranih sustava upravljanja u organizacije ukazuje kako organizacije prepoznaju prednosti koje donese integrirani sustav upravljanja. Najčešći primjeri implementiranih integriranih sustava upravljanja odnose se na sustave upravljanja kvalitetom, zaštitom okoliša, sigurnošću i zaštitom zdravlja.³¹

Prirodno, fokus elemenata svakog od sustava upravljanja se razlikuje. Sustav upravljanja kvalitetom usredotočen je na potrebe kupca, dok se sustav upravljanja zaštitom okoliša bavi širokim spektrom zainteresiranih stranaka (dionika) i rastućih problema društva za zaštitom okoliša.

Kako bi sustav upravljanja bio efikasan, organizacija mora:

- nadzirati postize li i održava odgovarajući stupanj radnog učinka
- preispitati napredak kako bi osigurali stalna poboljšanja u sustavu

³¹ Britvić, J. (2011) Moderni sustavi upravljanja u organizacijama, Praktični menadžment, Vol. 2, No.1, str.72-73

ISO razvija niz sustava upravljanja čija je osnovna namjena zaštititi kupca, korisnika, zaposlenika i okoliš uvijek i na svakom mjestu.

Norme se donose na međunarodnoj i nacionalnoj razini, a mogu biti vezane za kvalitetu, sigurnost, okoliš, energetske učinkovitost i slično.

U hrvatskoj praksi najčešće se primjenjuju sljedeći sustavi upravljanja:

- ISO 9001:2008 – sustav upravljanja kvalitetom (najčešći)
- ISO 14001:2004 – sustav upravljanja okolišem
- OHSAS 18001:2007 – sustav upravljanja sigurnošću i zaštitom zdravlja
- ISO 26000:2010 – sustav upravljanja socijalnom odgovornošću
- ISO 27001:2005 – sustav upravljanja informacijskom sigurnošću
- ISO 50001:2010 – sustav upravljanja energetske učinkovitošću

3.1.1. GRI performanse - pokazatelji

GRI smjernice za izvještavanje o održivosti sadrže načela po kojima se izvještava, standardne podatke i provedbeni priručnik koji služe organizacijama za pripremu izvještaja o održivosti, neovisno o njihovoj veličini, području djelatnosti ili lokaciji. Smjernice također nude međunarodnu referencu za sve one koji su zainteresirani za objavu pristupa upravljanju, kao i okolišnih, društvenih i ekonomskih učinaka i utjecaja organizacija. Smjernice su korisne u pripremi bilo koje vrste dokumenta u kojem se traži takva objava. Izrađene su putem globalnog procesa u kojem je sudjelovao veći broj dionika, uključujući predstavnike poslovnog sektora, zaposlenika, civilnog društva i financijskih tržišta, kao i revizore i stručnjake iz različitih područja te u dijalogu s regulatorima i vladinim agencijama u nekoliko država.³²

GRI okvir je namijenjen organizacijama za određivanje sadržaja izvještaja i osiguravanje kvalitete u njemu objavljenih informacija. Okvir sadrži kako opći tako i sadržaj specifičan za određeni sektor, a to su Sektorski dodatci koji nadopunjuju Smjernice tumačenjima i uputama o tome kako primijeniti Smjernice u određenom sektoru te uključuju specifične pokazatelje učinka za taj sektor. Smjernice također obuhvaćaju Standardne podatke čiji opći dio sadrži:³³

- Strategiju i analizu odnosno opći strateški pregled održivosti organizacije u cilju osiguranja konteksta za naknadno detaljnije izvještavanje,
- Organizacijski profil odnosno podatke o tvrtki, sjedištu, glavnim tržišnim markama, proizvodima i uslugama, prirodi vlasništva, pravnom obliku i dr.
- Identificirane materijalne aspekte i granice tj. pregled procesa koje je organizacija slijedila pri određivanju sadržaja izvještaja,
- Uključivanje dionika podrazumijeva pregled uključivanja interesnih skupina organizacije tijekom izvještajnog razdoblja,
- Profil izvještaja podrazumijeva pregled osnovnih informacija o: izvještaju, njegovom sadržaju kao i pristupu pri podnošenju zahtjeva za vanjskom verifikacijom,

³²G4 Smjernice za izvještavanje o održivosti, Global Reporting Initiative, dostupno na: <https://www.globalreporting.org/Pages/resourceLibrary.aspx?resSearchMode=resSearchModeText&resSearchText=G4&resCatText=Reporting+Framework&resLangText=Croatian> (07.12.2015.)

³³ Rogošić, A., Bekavac, J. (2015.) Izvještaj o društvenoj odgovornosti prema GRI smjernicama, Praktični menadžment, Vol. 6, br. 1., str. 85

- Upravljanje odnosno informacije o upravljačkoj strukturi i njenom sastavu, ulogama najvišeg tijela upravljanja u određivanju svrhe, vrijednosti i strategije organizacije, ovlastima i ocjeni učinka najvišeg tijela upravljanja, ulogama najvišeg tijela upravljanja u upravljanju rizicima, izvještavanju o održivosti i dr.
- Etiku i integritet tj. pregled vrijednosti, načela, standarda i normi organizacije te unutarnjih i vanjskih mehanizama organizacije za traženje savjeta o etičkom i zakonitom ponašanju kao i za izražavanje zabrinutosti zbog neetičkog ili nezakonitog ponašanja i pitanja integriteta.

Standardne podatke čine i pokazatelji učinka te drugi podatci za objavljivanje, kao i upute o posebnim tehničkim pitanjima koja se javljaju u izvještavanju. Protokoli uz pokazatelje postoje za svaki pokazatelj učinka sadržan u Smjernicama. Protokoli sadrže definicije, upute o tome kako odgovoriti na određeni pokazatelj te druge informacije, čija je svrha pomoći priređivačima izvješća te osigurati dosljednost tumačenju pokazatelja učinka. GRI G4 je usklađen s načelima UN Global Compacta, ali i sa brojnim međunarodnim propisima posebice u segmentu ljudskih prava i ekologije. Prema tome, GRI pruža sveobuhvatan sustav za mjerenje i izvještavanje o održivosti koji je, unatoč svojoj opširnosti, jednostavan za praktičnu provedbu. GRI Smjernice za izvještavanje o održivosti sadrže okvir za izvještavanje o održivosti koji se u svijetu najčešće koristi. Omogućuje svim poduzećima i organizacijama izvijestiti o svojim ekonomskim, ekološkim, socijalnim i upravljačkim performansama. Četvrta generacija Smjernica G4, pokrenuta je u svibnju 2013. godine, te je poboljšana i odražava važne sadašnje i buduće trendove u izvješćivanju o održivosti.

G4 smjernice zamišljene su na način da se univerzalno mogu primijeniti na sve organizacije, velike i male, širom svijeta. Značajke G4 su da, uz pomoć ostalih materijala i usluga GRI-a, Smjernice čini jednostavnima za korištenje, kako za iskusne izjavitelje, tako i one koji su novi u izvještavanju o održivosti iz bilo kojeg sektora.

Organizacije koje izrađuju izvještaje koristeći se G3 Smjernicama mogu samostalno odlučiti kada će se početi služiti G4 Smjernicama u izradi svojih izvještaja. Međutim, izvještaji objavljeni nakon 31. prosinca 2015. godine trebali bi biti izrađeni u skladu s G4 Smjernicama. Isto tako, Global Reporting Initiative (GRI) preporučuje da organizacije koje prvi put izrađuju izvještaje koriste G4 Smjernice.

Smjernice za izvještavanje o održivosti sadrže načela izvještavanja, standardne podatke i provedbeni priručnik koji služe organizacijama za pripremu izvještaja o održivosti, neovisno o njihovoj veličini, području djelatnosti ili lokaciji. Načela izvještavanja su temelj za

postizanje transparentnosti u izvještavanju o održivosti i stoga bi ih trebale primjenjivati sve organizacije u pripremi izvještaja o održivosti. Provedbeni priručnik daje opći pregled procesa koji organizacija treba slijediti kod donošenja odluka u skladu s načelima izvještavanja. Načela su podijeljena u dvije skupine, načela za određivanje sadržaja izvještaja i načela za određivanje kvalitete izvještaja.

Načela za određivanje sadržaja izvještaja opisuju proces koji se primjenjuje za identificiranje sadržaja koji izvještaj mora obuhvatiti, uzimajući u obzir aktivnosti i utjecaje organizacije te bitna očekivanja i interese njezinih dionika.

Načela za određivanje sadržaja izvještaja sadrže četiri načela, a odnose se na uključenost dionika, kontekst održivosti, materijalnost i cjelovitost. U tablici 2. prikazana su načela za određivanje sadržaja te kratka pojašnjenja.

Načela za određivanje kvalitete izvještaja upravljaju izborima radi osiguranja kvalitete informacija u izvještaju o održivosti, uključujući njihovu pravilnu prezentaciju. Kvaliteta informacija je važna kako bi dionici mogli donijeti jasne i razumne procjene učinka te poduzeti odgovarajuće mjere. Svako od načela sastoji se od definicije, pojašnjenja načina primjene načela te provjere. Provjere služe kao alat za samo dijagnozu, a ne kao posebni podaci za izvještavanje.

Načela za određivanje kvalitete izvještaja sadrže šest načela, a odnose se na ravnotežu, usporedivost, točnost, pravovremenost, jasnoću i pouzdanost. U tablici 3. prikazana su načela za određivanje kvalitete izvještaja te kratka pojašnjenja.

Tablica 1.: Načela za određivanje sadržaja izvještaja te kratka pojašnjenja

	Načelo	Pojašnjenje
Uključenost dionika	Organizacija treba identificirati svoje dionike i opisati na koji je način odgovorila na njihova opravdana očekivanja i interese.	Dionici mogu uključivati subjekte izravno povezane s organizacijom, kao i one koji su u drugoj vrsti odnosa s organizacijom. Opravdana očekivanja i interesi dionika su ključna referentna točka za brojne odluke u pripremi izvještaja.
Kontekst održivosti	Izvještaj bi trebao prikazati učinak organizacije u širem kontekstu održivosti.	Izvještaji bi trebali nastojati prikazati učinak u odnosu na šire koncepte održivosti. To uključuje raspravu o učinku organizacije u kontekstu ograničenja i zahtjeva prema okolišnim ili društvenim

		resursima na sektorskoj, lokalnoj, regionalnoj ili globalnoj razini.
Materijalnost	Izveštaj bi trebao obuhvatiti aspekte koji: <ul style="list-style-type: none"> • Odražavaju značajne ekonomske, okolišne i društvene utjecaje organizacije; ili • Značajno utječu na procjene i odluke dionika 	Organizacije se suočavaju sa širokim opsegom tema o kojima mogu izvještavati. Značajne teme su one koje se opravdano mogu smatrati važnima za prikaz ekonomskih, okolišnih i društvenih utjecaja organizacije ili za utjecaj na odluke dionika te koje stoga potencijalno zaslužuju uključivanje u izvještaj. Materijalnost je prag kod kojeg Aspekti postaju dovoljno važni da bi se o njima trebalo izvjestiti.
Cjelovitost	Izveštaj bi trebao uključiti materijalne Aspekte i njihove Granice u mjeri dovoljnoj za prikaz bitnih ekonomskih, okolišnih i društvenih utjecaja kako bi omogućili dionicima kvalitetnu procjenu učinaka organizacije u izvještajnom razdoblju.	Cjelovitost ponajprije obuhvaća dimenzije područja primjene, granica i vremena. Koncept cjelovitosti može se odnositi i na prakse u prikupljanju informacija te na opravdanost i prikladnost prikaza informacija.

Izvor: G4 Smjernice za izvještavanje o održivosti, Global Reporting Initiative, dostupno na: <https://www.globalreporting.org/Pages/resourcelibrary.aspx?resSearchMode=resSearchModeText&resSearchText=G4&resCatText=Reporting+Framework&resLangText=Croatian> (07.12.2015.)

Tablica 2.: Načela za određivanje kvalitete izvještaja te kratka pojašnjenja

	Načelo	Pojašnjenje
Ravnoteža	Izveštaj mora odražavati pozitivne i negativne Aspekte učinka organizacije kako bi se omogućila razumna procjena općeg učinka.	Opći prikaz sadržaja izvještaja trebao bi pružiti nepristranu sliku učinka organizacije. U izvještaju bi se trebalo izbjegavati korištenje informacija ili izostavljanje istih kao i korištenje prezentacijskih formata za koje se opravdano može vjerovati da nepravilno ili neprikladno utječu na odluku ili prosudbu čitatelja izvještaja
Usporedivost	Organizacija bi trebala dosljedno odabirati, prikupljati i priopćavati informacije. Informacije koje se priopćavaju	Usporedivost je potrebna za ocjenjivanje učinka. Dionici koji koriste izvještaj trebali bi imati mogućnost usporedbe

	trebale bi biti prezentirane na način koji dionicima omogućava analizu promjena u učinku organizacije kroz određeno razdoblje i koji podržava analize za usporedbu s drugim organizacijama.	informacija koje su priopćene vezano uz ekonomske, okolišne i društvene učinke u odnosu na raniji učinak organizacije i njezine ciljeve. Jednako tako, u mjeri u kojoj je to moguće, trebala bi postojati mogućnost usporedbe s učincima drugih organizacija.
Točnost	Priopćena informacija treba biti u dovoljnoj mjeri točna i precizna kako bi dionici mogli procijeniti učinak organizacije.	Odgovori na ekonomske, okolišne i društvene Podatke o pristupu upravljanju i Pokazatelje mogu se izraziti na brojne različite načine, od kvalitativnih odgovora do detaljnih kvantitativnih mjerenja. Značajke koje određuju točnost razlikuju se prema prirodi informacije i njezinom korisniku.
Pravovremenost	Organizacija treba izvještavati u redovitim vremenskim razmacima kako bi informacije bile pravovremeno dostupne dionicima radi donošenja informiranih odluka.	Korisnost informacija u uskoj je vezi s time omogućuje li vrijeme njihovog priopćavanja dionicima da ih učinkovito ugrade u donošenje odluka. Vrijeme objave odnosi se kako na regularnost izvještavanja, tako i na neposrednost stvarnih događaja opisanih u izvještaju.
Jasnoća	Organizacija treba učiniti informacije dostupnima tako da budu razumljive i pristupačne dionicima koji koriste izvještaj.	Informacije se trebaju prezentirati tako da su razumljive dionicima koji posjeduju odgovarajuću razinu razumijevanja organizacije i njezinih aktivnosti
Pouzdanost	Organizacija treba prikupljati, pohranjivati, analizirati i priopćavati informacije i procese koji su korišteni u pripremi izvještaja tako da ih se može provjeriti te da ujedno osiguravaju kvalitetu i materijalnost informacija.	Dionici trebaju biti u mogućnosti provjeriti izvještaj s ciljem utvrđivanja vjerodostojnosti njegovog sadržaja kao i opsega u kojem se u izvještaju, na odgovarajući način, primjenjuju načela izvještavanja.

Izvor: G4 Smjernice za izvještavanje o održivosti, Global Reporting Initiative, dostupno na: <https://www.globalreporting.org/Pages/resourcelibrary.aspx?resSearchMode=resSearchModeText&resSearchText=G4&resCatText=Reporting+Framework&resLangText=Croatian> (07.12.2015.)

3.1.2. UN Global Compact

Global Compact je inicijativa Ujedinjenih naroda za uvođenje društveno odgovornog poslovanja koja je pokrenuta 2000. godine i danas je najveća takva inicijativa koja predstavlja jedinstveni primjer suradnje poslovnog svijeta i međunarodne zajednice te uz kompanije okuplja i predstavnike akademske zajednice, civilnog društva, vlada, poslovnih udruga te samog UN-a. O jačini interesa poslovne zajednice potvrđuje preko 8.700 korporativnih dionika iz više od 130 zemalja diljem svijeta. To je strateška inicijativa koja se temelji na deset osnovnih načela iz područja ljudskih prava, prava radnika, okoliša i borbe protiv korupcije.

Poduzeća koja se u svom poslovanju vode načelima Global Compacta imaju bolju poziciju u međunarodnom poslovnom okruženju te mogućnost prepoznavanja potencijalnih komparativnih prednosti i razvijanje svoje konkurentnosti.

Europske politike i njezini strateški dokumenti zahtijevaju jaču pripremu i razumijevanje hrvatske poslovne zajednice o važnosti društveno odgovornog ponašanja pri ulasku na tržište Europske unije. Većina tvrtki nije upoznata s načelima društveno odgovornog ponašanja i stoga im nedostaju znanja za kvalitetno uključivanje društveno odgovornog ponašanja u poslovno upravljanje čime se utječe na razinu konkurentnosti pri ulasku na tržište Europske unije. Za podizanje takve konkurentnosti, nužna je društvena odgovornost i javnog sektora koji će stvaranjem poticajnog gospodarskog okruženja osigurati i razvoj društveno odgovornih tvrtki.³⁴

U Hrvatskoj šezdeset i sedam poduzeća posluje po načelima Global Compacta, a Ina je član od 23. veljače 2007. godine.

³⁴ Hrvatska udruga poslodavaca: <http://www.hup.hr/global-compact-hrvatska.aspx>, dostupno 08.12.2015

Tablica 3.: Deset načela Global Compacta

Načela	Ljudska prava	Radna prava	Okoliš	Suzbijanje korupcije
Načelo 1	Poduzeća trebaju poštivati i podržavati zaštitu međunarodno priznatih ljudskih prava			
Načelo 2	Poduzeća trebaju osigurati da sama ne sudjeluju u kršenju ljudskih prava			
Načelo 3		Poduzeća trebaju primjenjivati slobodu udruživanja i stvarno priznati pravo na kolektivno pregovaranje		
Načelo 4		Poduzeća trebaju iskorjenjivati sve oblike prisilnog i nesamostalnog rada		
Načelo 5		Poduzeća trebaju ukidati dječji rad		
Načelo 6		Poduzeća trebaju uklanjati diskriminaciju pri zapošljavanju i na poslu		
Načelo 7			Poduzeća trebaju pažljivo i obzirno pristupati pitanjima okoliša	
Načelo 8			Poduzeća trebaju pokretati inicijative kojima je cilj promicanje veće odgovornosti	

			prema okolišu	
Načelo 9			Poduzeća trebaju poticati razvoj i usvajanje tehnologija koje su prihvatljive za okoliš	
Načelo 10				Poduzeća se trebaju boriti protiv svih oblika korupcije, uključujući iznudu i potkupljivanje.

Izvor: Izvješće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf> (08.12.2015.)

Iz tablice 4. vidljivo je da se načela Global Compacta odnose na četiri područja djelovanja, ljudska prava, radna prava, okoliš te suzbijanje korupcije. Svako od deset načela odnosi se na pojedino područje djelovanja, pa se tako na ljudska prava odnose prvo i drugo načelo, na radna prava sljedeća četiri načela, sljedeća tri načela odnose se na okoliš dok se na suzbijanje korupcije odnosi zadnje, deseto načelo.

3.1.3. ISO 26000:2010 – društvena odgovornost

Održivo poslovanje ne znači samo pružanje usluga i proizvoda koji zadovoljavaju korisnike bez štetnog utjecaja na okoliš nego i ostvarivanje tog cilja na društveno odgovoran način. Kako se primjena društveno odgovornog poslovanja temelji na dobrovoljnoj bazi tako postoji vrlo velik broj individualnih pristupa primjeni njegovih principa. Neki su iskrene prirode i primjenjuju ih kompanije koje uistinu žele unaprijediti svoje poslovanje dok su neki više kozmetičke prirode i služe čisto u svrhu marketinga kako bi kompanije popravile svoj ugled u javnosti bez realnih promjena u načinu poslovanja. Uz postojanje tolikog broja individualnih pristupa i inicijativa, teško je jasno odrediti što u biti predstavlja društveno odgovorno ponašanje. Nužna je, dakle, primjena standarda kojim će se odrediti što je to i kako primijeniti principe društveno odgovornog poslovanja.³⁵

³⁵ Rakovac, D. (2011) Zakonski okvir ekološkog pristupa proizvodnji, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, str. 25.

U tu svrhu, 1. studenog 2010. Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO), objavila je jedan od možda najiščekivanijih skupova normi, ISO 26000 čija je izričita namjena pružiti smjernice za primjenu i upravljanje društvenom odgovornošću kako poslovnim tako i javnim organizacijama. Međunarodna norma ISO 26000:2010 daje upute o osnovnim načelima društvene odgovornosti i suradnji s dionicima, ključnim temama i pitanjima koji se odnose na društvenu odgovornost i načinima integracije društveno odgovornoga ponašanja u organizaciju.

ISO (International Organization for Standardization) je najveći svjetski proizvođač dobrovoljnih međunarodnih norma. Međunarodni standardi pružaju, odnosno smjernice za proizvode, usluge i dobru praksu, pomaže kako bi poduzeća djelovala na učinkovit i djelotvoran način. Ovi standardi razvijeni su kroz globalni konsenzus te pomažu razbiti zapreke u međunarodnoj trgovini. Od osnivanja Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) 1947. godine objavljeno je više od 19 500 međunarodnih standarda koji pokrivaju gotovo sve aspekte poslovanja.³⁶

Standard je pokrenut 2010. godine nakon pet godina pregovora između raznih interesnih skupina širom svijeta. Predstavnici vlasti, nevladinih organizacija terazne skupine potrošača i bile su uključene u njegov razvoj, što znači da predstavlja međunarodni konsenzus.³⁷

Ova međunarodna norma sastoji se od više dijelova, tako da svi njezini dijelovi nisu od jednake koristi svim vrstama organizacija. Međutim, ključne teme važne su za svaku organizaciju. Dužnost svake pojedine organizacije je da vlastitim promišljanjem i razgovorom sa svojim dionicima utvrditi koja su pitanja za nju važna te se tim pitanjima i pozabaviti.

Odnos organizacija prema društvu i okolišu u kojem djeluju je vrlo važan faktor u njihovoj sposobnost da posluju na učinkovit način. ISO 26000 daje smjernice o tome kako tvrtke i organizacije mogu djelovati na društveno odgovoran način. To znači da djeluje na etičan i transparentan način koji doprinosi zdravlju i dobrobiti društva.³⁸

Norma HRN ISO 26000 daje usklađene, na svjetskoj razini relevantne smjernice za sve vrste organizacija privatnoga i javnoga sektora utemeljene na međunarodnome konsenzusu među stručnjacima koji predstavljaju glavne interesne skupine te tako potiče

³⁶ GRI G4 Guidelines and ISO 26000:2010 (2014), http://www.iso.org/iso/iso-gri-26000_2014-01-28.pdf, str. 3.

³⁷ISO: <http://www.iso.org/iso/iso26000>, dostupno 10.12.2015.

³⁸ISO: <http://www.iso.org/iso/iso26000>, dostupno 10.12.2015.

primjenu najbolje prakse u društvenoj odgovornosti širom svijeta. Ova međunarodna norma pomaže svim organizacijama bez obzira na njihovu veličinu da kroz svoje poslovanje djeluju društveno odgovorno dajući im smjernice vezano za.³⁹

- pojmove, nazive i definicije povezane s društvenom odgovornošću
- pozadinu, trendove i obilježja društvene odgovornosti
- načela i prakse koje se odnose na društvenu odgovornost
- ključne teme i pitanja društvene odgovornosti
- integraciju, provedbu i promicanje društveno odgovornoga ponašanja u svim segmentima organizacije i, putem politika i praksa, unutar sfere njezina utjecaja
- utvrđivanje dionika te suradnju s njima
- obavješćivanje o preuzetim obvezama, rezultatima i drugim podacima koji se odnose na društvenu odgovornost.

Međutim, ova norma sadržava dobrovoljne smjernice, a ne zahtjeve, pa stoga nije namijenjena za certifikaciju poput norma ISO 9001:2008 i ISO 14001:2004. Objedinjuje međunarodno stručno znanje o društvenoj odgovornosti. Kojim pitanjima se organizacije trebaju baviti kako bi djelovale na društveno odgovoran način te koja je najbolja praksa u uvođenju društvene odgovornosti.

Kod primjene ISO 26000:2010 poželjno je da organizacija uzima u obzir društvene, okolišne, pravne, kulturne, političke i organizacijske različitosti, kao i razlike u ekonomskim uvjetima, dok su u skladu s međunarodnim ponašanjima.⁴⁰

Norma je zapravo alat koji može pomoći organizacijama da svoje dobre namjere realiziraju u društveno odgovorne postupke.

Također, norma je namijenjena pomoći organizacijama u doprinosu održivomu razvoju. Cilj joj je da promiče zajedničko shvaćanje u području društvene odgovornosti i da bude dopuna drugim dokumentima i inicijativama za društvenu odgovornost, a ne da ih zamijeni.

³⁹Hrvatski zavod za norme: <http://www.hzn.hr/default.aspx?id=54>, dostupno 10.12.2015.

⁴⁰ISO: http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=42546, dostupno 10.12.2015.

Slika 1.:Sedam glavnih područja društvene odgovornosti prema ISO 26000

Izvor: http://www.iso.org/iso/sr_7_core_subjects.pdf

Norma ISO 26000 obrađuje sedam glavnih područja društvene odgovornosti definiranih kroz normu, a koje su prikazane na slici 1. ljudska prava (human rights), radni odnosi (labour practices), okoliš (the environment), poštene poslovne prakse (fair operating practices), pitanja potrošača (consumer issues), uključivanje u razvoj zajednice (community involvement and development).

Koncept norme ISO 26000:2010 sastavljen je od sedam klauzula koje uključuju opseg, nazive, definicije i skraćene nazive, razumijevanje društvene odgovornosti, načela društvene odgovornosti, prepoznavanje socijalne odgovornosti i privlačenje interesnih skupina, smjernice temeljnih predmeta društvene odgovornosti, smjernice za integriranje društvene odgovornosti u cijelu organizaciju, aneks vezan uz dobrovoljne inicijative i alate društvene odgovornosti kao i bibliografiju te indeks. U tablici 5. prikazane su klauzule te sadržaj svake pojedine klauzule.

Tablica 4.:Koncept ISO 26000

Naziv klauzule	Broj klauzule	Opis sadržaja klauzule
Opseg	Klauzula 1	Definira se sadržaj i opseg ove međunarodne norme i identificiraju određena ograničenja i isključenja.
Nazivi, definicije i skraćeni nazivi	Klauzula 2	Identificira i daje definicija ključnih pojmova koji su od temeljne važnosti za razumijevanje društvene odgovornosti i za korištenje ove međunarodne norme.
Razumijevanje društvene odgovornosti	Klauzula 3	Opisuje važne čimbenike i uvjete koji su utjecali na razvoj društvene odgovornosti i koji i dalje utječe na njezinu prirodu i praksu. Također opisuje koncept same društvene odgovornosti – njegovo značenje i način apliciranja u samim organizacijama. Ova klauzula također obuhvaća i smjernice za korištenje međunarodne norme o društvenoj odgovornosti namijenjene malim i srednjim organizacijama.
Načela društvene odgovornosti	Klauzula 4	Uvodi i objašnjava temeljna načela društvene odgovornosti.
Prepoznavanje socijalne odgovornosti i privlačenje interesnih skupina	Klauzula 5	Usmjerena je na dvije prakse društvene odgovornosti: prepoznavanje organizacijske društvene odgovornosti i identifikaciju i privlačenje interesnih skupina, ona daje smjernice u odnosu između organizacije, dionika i društva, prepoznajući temeljne teme i pitanja društvene odgovornosti i organizacijske sfere utjecaja.
Smjernice temeljenih predmeta društvene odgovornosti	Klauzula 6	Objašnjava osnovne predmete i pitanja koja su povezana sa društvenom odgovornošću. Za svaki predmet, dane su informacije o njegovom doseg, odnosu prema društvenoj odgovornosti, relevantnim načelima i odgovornosti kao i odgovarajućim akcijama i očekivanjima.
Smjernice za integriranje društvene odgovornosti i cijelu organizaciju	Klauzula 7	Daje smjernice o stavljanju društvene odgovornosti u praksu unutar organizacije. To uključuje i upute vezane za: razumijevanje društvene odgovornosti organizacije, integriranje društvene odgovornosti u cijelu organizaciju, komunikacije vezane uz društvenu odgovornost, poboljšanje kredibiliteta organizacije o društvenoj odgovornosti, pregledavanje napretka i poboljšanje performansi i vrednovanje dobrovoljne inicijative za društvenu

		odgovornost.
Aneks vezan uz dobrovoljne inicijative i alate društvene odgovornosti	Aneks A	Predstavlja neiscrpan popis dobrovoljnih inicijativa i alata vezanih uz društvenu odgovornost koji je namijenjen jednom ili većem broju ključnih tema ili integraciji društvene odgovornosti unutar organizacije.
Biografija		Sadrži reference mjerodavnih međunarodnih instrumenata i ISO norme koje predstavljaju izvor ove norme.
Indeks		Pružna smjer referenci na teme, koncepte i pojmove sadržane u ovom međunarodnom standardu.

Izvor: ISO 26000 International standard – Guidance on social responsibility, dostupno na: <http://www.cnis.gov.cn/wzgg/201405/P020140512224950899020.pdf> (28.12.2015.)

Cilj organizacije koja prakticira društvenu odgovornost ili je tek na putu da joj se približi je povećanje osobnog doprinosa održivom razvoju. ISO 26000 u okviru svojih smjernica daje sveobuhvatan popis načela društvene odgovornosti, koja se mogu svesti na sedam načela društvene odgovornosti, a to su odgovornost, transparentnost, etičko ponašanje, poštivanje interesa dionika, poštivanje pravne države, poštivanje međunarodnih normi ponašanja, poštivanje ljudskih prava.

Odgovornost podrazumijeva da organizacija treba biti odgovorna za svoj utjecaj na društvo i okoliš. Odgovornost nameće obvezu menadžmenta da odgovara za kontrolu interesa organizacije kao i obveze organizacije da bude odgovorna pravnim tijelima s obzirom na zakone i propise. Odgovornost također podrazumijeva da je organizacija odgovorna prema onima na koje utječu njezine odluke i aktivnosti, a jednako tako i za ukupni utjecaj koji imaju njihove odluke i aktivnosti na društvo u cjelini. Važno je da organizacije budu odgovorne za rezultate svojih odluka i aktivnosti, uključujući značajne posljedice i spriječe negativne utjecaje svojih odluka i aktivnosti na društvo i okoliš.

Transparentnost se odnosi na činjenicu da bi se organizacija trebala voditi transparentnošću u svojim odlukama i aktivnostima koje utječu na društvo i okoliš. Organizacija bi trebala na razumljiv i istinit način otkrivati politike, odluke i aktivnosti za koje je odgovorna, uključujući i moguće utjecaje na društvo i okoliš.

Transparentnost obuhvaća područja:⁴¹

- svrhe, prirode i lokacije djelatnosti organizacije
- proces donošenja, provođenja, i razmatranja odluka uključujući i definiranje uloga, odgovornosti i ovlasti unutar različitih funkcija u organizaciji
- izrade standarda i kriterija prema kojima organizacija procjenjuje svoju izvedbu koja se odnosi na društvene odgovornosti
- performansi u izvođenju relevantnih i značajnih pitanja društvene odgovornosti
- izvora svojih financijskih sredstava
- poznatih i vjerojatnih utjecaja svojih odluka i aktivnosti na svoje dionike, društvo i okoliš
- identiteta svojih dionika, kriterija i postupaka korištenih za identifikaciju, odabir i njihovo angažiranje

Osim toga, organizacije se trebaju ponašati etično u svakom trenutku njihovo ponašanje trebalo bi biti temeljeno na etici, poštenju, pravednosti i integritetu. Etičko ponašanje uključuje brigu za ljude, životinje i okoliš i opredjeljenje za djelovanje u skladu s interesom dionika. Organizacija bi trebala aktivno promicati etičko ponašanje.

Poštivanje interesa dionika podrazumijeva da bi organizacija trebala poštovati, razmotriti i odgovoriti na interese svojih dionika. Iako ciljevi organizacije mogu biti ograničeni na interese vlasnika, članova, kupaca ili ostalih komponenti, i drugi pojedinci ili grupe mogu imati prava, potraživanja ili posebne interese koje bi trebalo uzeti u obzir. Zajedno, ti pojedinci ili grupe čine organizacijske dionike. Organizacija bi trebala:⁴²

- identificirati svoje dionike
- biti svjesna i poštovati interese svojih dionika i odgovoriti na njihovu izraženu zabrinutost
- prepoznati interese i prava partnera
- prepoznati kako neke zainteresirane strane mogu značajno utjecati na aktivnosti organizacije

⁴¹ISO 26000 International standard – Guidance on social responsibility, dostupno na: <http://www.cnis.gov.cn/wzgg/201405/P020140512224950899020.pdf> (28.12.2015.)

⁴²ISO 26000 International standard – Guidance on social responsibility, dostupno na: <http://www.cnis.gov.cn/wzgg/201405/P020140512224950899020.pdf> (28.12.2015.)

- procijeniti i uzeti u obzir relativnu sposobnost dionika da surađuju, uključe se i utječu na organizaciju; uzeti u obzir odnos između interesa dionika, sve do širih očekivanja društva i do održivog razvoja, jednako kao i prirode odnosa dionika s organizacijom
- razmotriti poglede interesnih skupina na koje može utjecati odluka akonjihova uloga u upravljanju organizacijom nije formalna ili ukoliko organizacije nisu svjesne svog interesa u odlučivanju i aktivnostima organizacije

Poštivanje vladavine prava za svako bi organizaciju trebalo biti obavezno. Vladavina zakona odnosi se na prevlasti zakona i, posebno, na ideju da nijedan pojedinac ili organizacija ne stoji iznad zakona i da država također podliježe zakonu. Kada govorimo o društvenoj odgovornosti, poštivanje pravne države podrazumijeva da organizacija posluje u skladu sa svim primjenjivim zakonima i propisima.

Isto tako, organizacija bi trebala poštivati međunarodne norme ponašanja istovremeno se držeći načela svih zakona i propisa.

U zemljama u kojima zakon ili njegove primjene ne predviđaju minimalnu zaštitu okoliša i socijalne zaštite, organizacija treba nastojati poštivati međunarodne norme ponašanja, a tamo gdje je zakon ili njegova implementacija u značajnom sukobu s međunarodnim normama ponašanja, organizacija treba nastojati poštivati takve norme u najvećoj mogućoj mjeri.

U situacijama u kojima je zakon ili njegova implementacija u suprotnosti s međunarodnim normama ponašanja, a u kojima bi nepoštivanje tih normi imalo značajne posljedice, organizacija bi trebala, kao što je ostvarivo i primjereno, pregledati prirodu svojih odnosa i aktivnosti unutar te nadležnosti. Organizacija treba uzeti u obzir legitimne mogućnosti i kanale kako bi pokušala utjecati na relevantne organizacije i tijela za otklanjanje bilo kakvog sukoba, a jednako tako bi organizacija trebala izbjeći biti suučesnik u drugoj organizaciji i u aktivnostima koje nisu u skladu s međunarodnom normom ponašanja.⁴³

Organizacija bi trebala poštivati ljudska prava i prepoznati njihov značaj i važnost. Svaka organizacija treba poštovati i promicati prava iz međunarodne Povelje o ljudskim pravima, prihvatiti njenu jedinstvenost i nedjeljivu primjenjivost u svim zemljama, kulturama i situacijama.

⁴³ ISO 26000 International standard – Guidance on social responsibility, dostupno na: <http://www.cnis.gov.cn/wzgg/201405/P020140512224950899020.pdf> (28.12.2015.)

4. ANALIZA IZVJEŠTAJA O ODRŽIVOSTI

4.1. Opće informacije o INA d.d.

Poduzeće INA d.d. osnovano je 1. siječnja 1964. godine spajanjem Nafta plina Zagreb, Rafinerije nafte Rijeka i Rafinerije nafte Sisak. Prvih dana djeluje pod nazivom Kombinat nafte i plina, a 26. studenog 1964. godine ime pod kojim i danas posluje. Sjedište poduzeća je u Zagrebu na adresi Avenija Većeslava Holjevca 10. Temeljni kapital društva iznosi devet milijardi te je izdano deset tisuća dionica svaka nominalne vrijednosti devet stotina kuna.

Osnovna djelatnost Ine je istraživanje i proizvodnja nafte i plina u Hrvatskoj i inozemstvu. Također tu spada uvoz prirodnog plina te prodaja uvoznog i domaćeg prirodnog plina industrijskim potrošačima i distributivnim poduzećima. Osim proizvodnjom, bavi se i preradom nafte i proizvodnja derivata u rafinerijama u Rijeci (Urinj) i Sisku, gdje se proizvode goriva te Rijeci (Mlaka) i Zagrebu, gdje se proizvode maziva.

Segment djelatnosti istraživanje i proizvodnja nafte i plina bavi se istraživanjem, razradom i proizvodnjom nafte i prirodnog plina u Hrvatskoj i inozemstvu. Intenzivnije istraživanje i proizvodnja nafte i plina u Hrvatskoj započeli su nakon Drugog svjetskog rata. Do sada je Ina bila uključena u mnoge aktivnosti istraživanja i proizvodnje u Hrvatskoj inozemstvu, od kojih je trenutačno prisutna u Angoli i Egiptu. INA je i u 2000.-im godinama nastavila intenzivne aktivnosti na planu istraživanja i proizvodnje u Hrvatskoj i inozemstvu i ulaganja u modernizaciju poslovanja. Od 2008. do 2014. godine Ina je uložila znatna sredstva, čak 16,5 milijardi kuna u sve tri temeljne djelatnosti (više od 10 milijardi kuna uloženo je istraživanje i proizvodnju, a više od 5 milijardi kuna u razvoj rafinerijskih sustava).

Danas je Ina srednje velika europska naftna kompanija s vodećom ulogom u naftnom poslovanju u Hrvatskoj te značajnom ulogom u regiji u području istraživanja, razrade i proizvodnje nafte i plina, preradi nafte te distribuciji nafte i naftnih derivata. Upravlja dvjema rafinerijama u Rijeci i Sisku te mrežom od 449 benzinskih postaja. INA danas ima jasnu viziju svoje budućnosti i svoje uloge nastavljajući ponosno tradiciju dugu pola stoljeća.⁴⁴

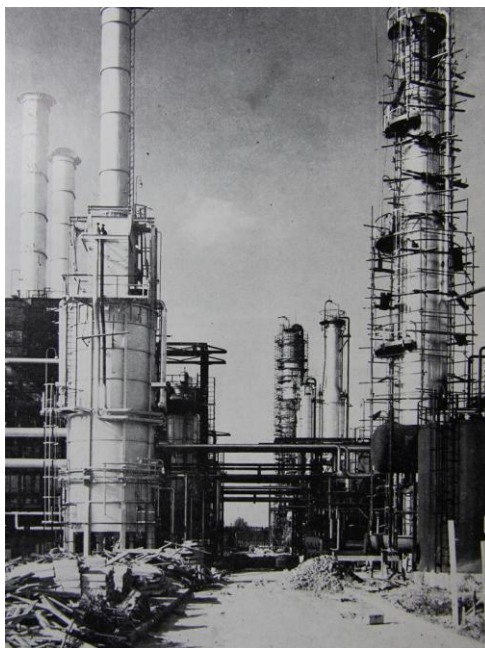
⁴⁴<http://www.ina.hr/ininih50godina>, dostupno 05.12.2015.

4.2. Povijest društva

INA je osnovana 1.siječnja 1964. spajanjem Naftaplina Zagreb, Rafinerije nafte Rijeka i Rafinerije nafte Sisak. Prvih dana djelovala je pod nazivom Kombinat nafte i plina, a 31.prosinca iste godine dobiva današnje ime. Potkraj 1964. dijelom Ine postala je Trgovina, a 1966.g. i Rafinerija Lendava. Procesom pripajanja izrasla je u tvrtku koja uključuje Rafineriju nafte Zagreb, Tvornicu mineralnih gnojiva Kutina, Petronaftu Solin, Naftovod Opatovac–Bosanski Brod, Inženjering Zagreb, Petrokemijske tvornice OKI Zagreb i DINA Omišalj.⁴⁵

Početni godišnji kapacitet rafinerije iznosio je 2,2 milijuna tona kapaciteta, međutim zahvaljujući novim pogonima Rafinerije Rijeka na Urinju, povećanju kapaciteta Rafinerije Sisak, te izgradnji pogona Rafinerije Zagreb na Žitnjaku poduzeće je 1979. godine ostvarilo kapacitet od 15 milijuna tona.

Slika 2.: Postrojenje Ine 1970-ih

Izvor: <http://www.ina.hr/ininih50godina>

U razdoblju od 1980. do 1990. godine Ina je bila najveće poduzeće u Jugoslaviji. Zapošljavala je oko 32.000 radnika, a ukupni ostvareni prihod 1990. godine činio je deset posto sveukupnog gospodarstva Republike Hrvatske.

⁴⁵ Izvješće o održivosti INA Grupe (2012), dostupno na: <http://www.ina.hr/> (05.12.2015.)

Početak Domovinskog rata u Ini je vrlo brzo došlo do prilagodbe ratnim uvjetima poslovanja, osnovani su krizni stožeri, a mnogi su zaposlenici sudjelovali u obrani zemlje. Redovita proizvodnja nije prestala, nisu prekidani razvojni projekti, odvijalo se restrukturiranje i suradnja s inozemnim partnerima. Ekonomska kriza u Jugoslaviji osamdesetih godina prošlog stoljeća zaustavila je razvojni ciklus.

U prvoj polovici 90-ih godina prošlog stoljeća, Ina je energetski oslonac Republike Hrvatske.⁴⁶ Od 1990. godine poduzeće je u vlasništvu države, a od 1993. godine postaje dioničko društvo (d.d.). 2003. godine završava prva faza privatizacije društva, poduzeće Mol postaje Inin strateški partner kupnjom 25 % plus jedne dionice. Tri godine kasnije 2006. dionice Ine ponuđene su na Zagrebačkoj i Londonskoj burzi te je u javnoj ponudi 17% dionica prodano privatnim i institucionalnim investitorima. Proces privatizacije je nastavljen privatizacije prema Zakonu o privatizaciji te je 7% dionica ponuđeno na kupnju bivšim i sadašnjim zaposlenicima Ine. Nakon prodaje vlasnička struktura kompanije se izmijenila te je u državnom vlasništvu ostalo manje od 50% dionica.⁴⁷

U listopadu 2008. godine završena je dobrovoljna javna ponuda za preuzimanje koju je MOL uputio dioničarima INA. Isplatom novčanih sredstava dioničarima te preknjižbom dionica pohranjenih tijekom dobrovoljne javne ponude MOL je povećao vlasnički udio na 47,16%. Među današnjim prioritetima je ostvarenje projekata modernizacije kojima će se rafinerije osposobiti za proizvodnju goriva prema europskim V-standardima.

2014. godine Ina je obilježila pedesetu godinu postojanja. Samo poslovanje bilo je obilježeno nastavkom gospodarskog pada u Hrvatskoj i na regionalnim tržištima, a na poslovne rezultate Ine negativno je utjecao znatan pad cijena nafte i plina te niz regulatornih odluka. Unatoč navedenim izazovima, poduzeće je nastavilo jačati svoju financijsku poziciju. Dobit iz osnovnog poslovanja dosegla je 523 milijuna kuna, a neto dobit bez jednokratnih stavki 344 milijuna kuna. Ulaganja su zadržana na razini od 1,7 milijardi kuna, što je više od prosjeka u prethodne dvije godine, dok su proizvodnju nafte povećali za 5%, po prvi puta u više od deset godina.⁴⁸

⁴⁶ Izvješće o održivosti INA Grupe (2012), dostupno na: <http://www.ina.hr/> (05.12.2015.)

⁴⁷ Izvješće o održivosti INA Grupe (2012), dostupno na: <http://www.ina.hr/> (05.12.2015.)

⁴⁸ Godišnje izvješće Ine za 2014. godinu: http://www.ina.hr/UserDocsImages/CRO_INA%20Godisnje%20izvjesce_final.pdf (06.12.2015.)

4.3. Ina Grupa

Ina Grupa je grupa koju čine poduzeće Ina d.d. i više ovisnih društava u potpunom ili djelomičnom vlasništvu Ina d.d. Poduzeće Ina ima različite udjele u većem broju društava koji čine Ina portfelj. U društvima koja su dio njezinog portfelja Ina ima većinsko vlasništvo, većinsko pravo odlučivanja te posredno ili neposredno prevladavajući utjecaj čine Ina Grupu. Trenutačno se Grupu uz Inu čine još trideset i jedno poduzeće.

Temeljne djelatnosti Ine i njezinih ovisnih društava su:⁴⁹

- Istraživanje i proizvodnja nafte i plina u Hrvatskoj i inozemstvu
- Prerada nafte i proizvodnja derivata u rafinerijama u Rijeci (Urinj) i Sisku (goriva) se te Zagrebu (maziva)
- Maloprodaja derivata i druge robe putem maloprodajne mreže (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Slovenija i Crna Gora)
- Trgovina sirovom naftom i naftnim derivatima
- Dobava i prodaja prirodnog plina tarifnim i povlaštenim kupcima - Prirodni plin d.o.o
- Pružanje usluga bušenja, remonta i drugih radova vezanih za istraživanje i proizvodnju nafte i plina iz kopnenog dijela i podmorja - CROSCO - Naftni servisi d.o.o.
- Pružanje usluga pri gradnji naftovoda, plinovoda, procesnih postrojenja i održavanja procesnih postrojenja - STSI d.o.o.
- Proizvodnja i prodaja maziva - INA MAZIVA d.o.o.
- Ugostiteljstvo i turizam - Hostin d.o.o.

Tablica 5.: Značajnija društva Ina Grupe

INA MATICA	PODUZEĆA U HRVATSKOJ	PODUZEĆA U INOZEMSTVU
SD istraživanje i proizvodnja nafte i plina	Crosco, Integrirani naftni servisi d.o.o	INTERINA d.o.o. Ljubljana
SD rafinerije i marketing	STSI, Integrirani tehnički servisi d.o.o.	INA BH d.d. Sarajevo

⁴⁹ Izvješće o održivosti 2013., Ina d.d., dostupno na:
<http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf>(06.12.2015.)

SD trgovina na malo	INA MAZIVA d.o.o.	INA d.o.o. Beograd
PF financije	HOSTIN d.o.o	INA-CRNA GORA d.o.o. Podgorica
PF korporativni poslovi	ITR d.o.o.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo
PF korporativni centar	PRIRODNI PLIN d.o.o	ADRIAGAS S.r.l. Milano
	Top Računovodstvo Servisi d.o.o.	
	Ina - Osijek Petrol d.d	

Izvor: Izvješće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf>, str. 29.

Tablica 1. prikazuje šest područja djelatnosti poduzeća te društva unutar Ina Grupe koja se bave pojedinom djelatnošću u Hrvatskoj i inozemstvu.

Ina d.d. posluje u trinaest zemalja diljem svijeta putem podružnica, zajedničkih pothvata te društva kćeri. Ina grupa je s krajem 2014. godine imala zaposleno 12.300 ljudi te je ostvarila dobit prije oporezivanja u iznosu od 2.580 milijuna kuna te vodeću ulogu u naftnom i plinskom poslovanju u Hrvatskoj, uključujući istraživanje i proizvodnju, preradu nafte, trgovinu prirodnim plinom i distribuciju naftnih derivata, te značajnu ulogu na regionalnom tržištu motornih goriva.

Poduzeće se bavi istraživanjem razradom i proizvodnjom nafte i prirodnog plina u Hrvatskoj i inozemstvu. U više od 60 godina postojanja opremljeno je i pušteno u rad četrdeset i pet naftnih i trideset plinskih polja. Do danas, proizvodnja ugljikovodika u Ini činila je i još uvijek čini između 50 i 60 posto domaće proizvodnje ukupne primarne energije.

U posljednjih pet godina Ina je izbušila je trinaest bušotina te je otkrila tri kopnena naftna polja i jedno manje plinsko offshore polje, kao i plinsko-kondenzatno polje na granici Hrvatske i Mađarske. U 2013. godini označeno je nekoliko novih nalazišta koja je potrebno ispitati. Početkom 2014. godine počeli su radovi na projektu Međimurje kako bi se pustila u pogon proizvodnja na tri veća plinska polja.

Također, u djelatnost poduzeća spadaju i poslovi nabave i prerade nafte te proizvodnja, distribucija i prodaja naftnih derivata na domaćem i inozemnim tržištima. Društvo upravlja s dvije rafinerije nafte u Hrvatskoj, smještene u Rijeci i Sisku. U razvoj svog rafinerijskog sustava u posljednjih nekoliko godina uloženo je više od 5 milijardi kuna. U Rafineriji nafte Rijeka izgrađena su tri procesna postrojenja u sklopu Hidrokreking kompleksa

- Blagi hidrokreking, Postrojenje za proizvodnju vodika i Postrojenje za izdvajanje sumpora (tzv. Claus postrojenje), kao i brojna pomoćna postrojenja i instalacije. U veljači 2014. godine potpisan je i realiziran ugovor o izradi baznog dizajna za Postrojenje za obradu teških ostataka za Rafineriju nafte Rijeka s kompanijom Bechtel Hydrocarbon Technical Solutions (BHTS). U Rafineriji nafte Sisak također su izgrađena tri postrojenja: Postrojenje za izdvajanje sumpora, Postrojenje za hidrodesulfurizaciju FCC benzina i Postrojenje za izomerizaciju. Također, Rafinerija nafte Sisak od sredine 2013. godine ima mogućnost proizvodnje dizelskih goriva s bio komponentom, a u rujnu te godine je u rad pušten sustav dodatne obrade otpadnih voda KROFTA, dok je u travnju 2014. izvršena montaža novih koksni komora na Koking postrojenju u Rafineriji nafte Sisak.⁵⁰

Poduzeće je da bi olakšalo i unaprijedilo distribuciju tijekom svoj poslovanja razvilo impresivnu maloprodajnu mrežu. Isto tako, poduzeće je započelo projekt modernizacije pod nazivom „Plavi koncept“. To je veliki projekt modernizacije Inine maloprodajne mreže benzinskih postaja koji je započet krajem 2010. godine. Cilj same modernizacije je zadovoljiti najviša očekivanja potrošača i učiniti Inine benzinske postaje prvim izborom kupaca. U sklopu projekta dosad je preuređeno više od pedeset benzinskih postaja u svim hrvatskim regijama, od Dubrovnika do Osijeka. Projekt „Plavi koncept“ donosi modernizaciju postojeće infrastrukture, bolju tehničku opremljenost i višu razinu usluga po uzoru na najviše europske standarde. Sve Inine modernizirane postaje mogu se pohvaliti uređenim klimatiziranim unutrašnjim prodajnim prostorom, novim namještajem te reprezentativnim vanjskim prostorom.⁵¹

Ovaj projekt modernizacije nastavljen je i tijekom 2014. godine širom Hrvatske na brojnim lokacijama. Projekt „Plavi koncept“ je pokrenut kako bi ponudio vrhunske proizvode našim kupcima kao i vrhunsku uslugu na našim benzinskim postajama uz značajno poboljšanje vizualnog identiteta i tehničkih značajki. Rezultat ovog projekta je upravljanje najvećom mrežom modernih benzinskih postaja u Hrvatskoj.

⁵⁰ Godišnje izvješće Ine za 2014. godinu:
http://www.ina.hr/UserDocsImages/CRO_INA%20Godisnje%20izvjesce_final.pdf(06.12.2015.)

⁵¹ INA d.d., dostupno na: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=3959> (06.12.2015.)

Slika 3.: Moderna Inina benzinska postaja

Izvor: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=52&gal=2678>

4.4. Održivi razvoj organizacije

Kao vodeća energetska tvrtka i jedna od najvećih kompanija u Hrvatskoj, Ina je posvećena održivom razvoju i transparentnom poslovanju. Održivi razvoj u Ina Grupi predstavlja trajno opredjeljenje za uravnoteženu integraciju dugoročnih gospodarskih, ekoloških i društvenih čimbenika u svakodnevno poslovanje, s ciljem povećanja dugoročne vrijednosti za sve dionike. Ina je potpisnik Globalnog ugovora Ujedinjenih naroda (UN Global Compact) te se zalaže za promicanje i potporu deset načela Global Compacta u području ljudskih prava, radnih prava, zaštite okoliša i borbe protiv korupcije.

Kao potpisnik UN Global obvezuje se na objavljivanje izvješća na internetskoj stranici Global Compacta, isto kao i javno podijeliti izvješće svojim dionicima. Bitno je naglasiti da je INA d.d. kao članica Global Compacta uključena u globalnu mrežnu komunikaciju Communication on Progress (COP). COP je odraz odanosti sudionika Global Compactu i

njegovim načelima. Svi poslovni sudionici su dužni objaviti svoj COP na web stranicu Svjetskog sporazuma i podijeliti je javno svojim dioničarima.⁵²

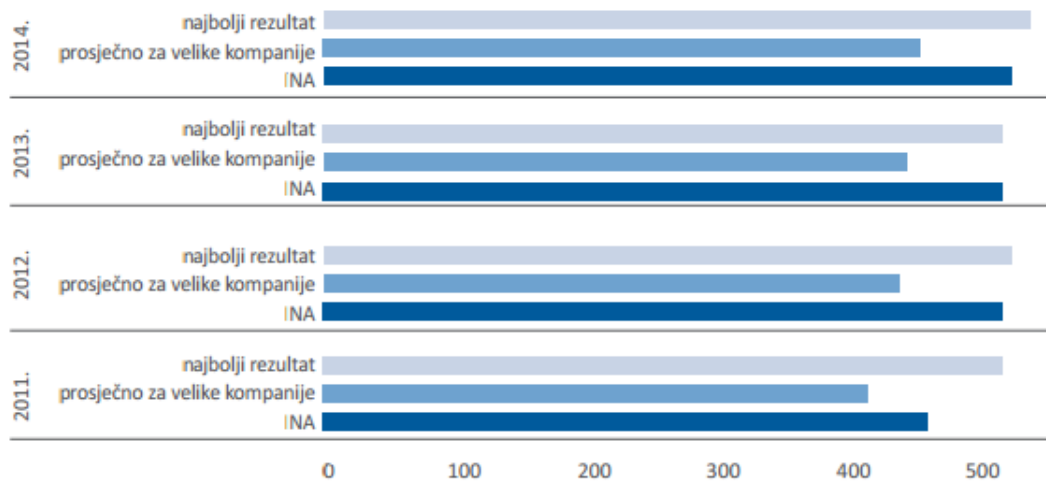
Izvješće o održivom razvoju je nefinancijsko izvješće koje Ina objavljuje jednom godišnje. Predstavlja dokument koji daje pregled upravljačke strukture i promjena, korporativnog upravljanja, nagrada i priznanja, etičnog poslovanja i usklađenosti te načina upravljanja pitanjima održivog razvoja.

Aktivnosti održivog razvoja u Ina Grupi koordinira Sektor održivog razvoja, zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša. Osim toga, poduzeće ima savjet za održivi razvoj, koordinacijsko tijelo koje je osnovano 2012. godine te sudjeluje u internoj i eksternoj komunikaciji o pitanjima povezanim s održivim razvojem, analizira podatke o održivosti i informacije dobivene od vanjskih ocjenjivača te podržava, provjerava i nadzire izvještavanje o održivosti na razini Ina Grupe. Smjernice za održivi razvoj, dokument koji daje pregled upravljačke strukture i načina upravljanja pitanjima održivog razvoja, osim u Ina d.d., u 2013. godini implementirane su i u većim društvima Ina Grupe.

Krajem 2012. godine usvojen je novi etički kodeks Ina Grupe, a u 2013. su svi radnici informirani o njemu kroz prezentacije njihovih rukovoditelja i tiskane brošure. Kodeks se temelji na poštivanju temeljnih ljudskih prava i etičkih načela poštenja, iskrenosti, povjerenja, poštovanja, humanosti, tolerancije i odgovornosti. Etičko povjerenstvo, na čelu s vanjskim, nezavisnim stručnjakom, uspostavljeno je od 2010. godine. Osim toga, poduzeće je već treću godinu za redom sudjelovalo u godišnjoj komparativnoj procjeni najuspješnijih hrvatskih tvrtki Indeks DOP-a (društveno odgovornog poslovanja), s obzirom na njihovu odgovornost i primjenu načela održivog razvoja. Ocjenjuje se djelovanje poduzeća u šest osnovnih područja. Područje ekonomske održivosti, uključenosti društveno odgovornog poslovanja u poslovnu strategiju, radnu okolinu, zaštitu okolišu, tržišni odnosi i odnosi sa zajednicom. Poduzeće svake godine postiže sve bolje rezultate i u velikom broju područja postigla je maksimalne vrijednosti te je jedna od najbolje ocijenjenih velikih kompanija u hrvatskom Indeksu DOP-a.

⁵²<https://www.unglobalcompact.org/participation/report/cop>, dostupno 30.12.2015.

Slika 4.: Rezultati Indeksa DOP-a od 2011.-2014. u usporedbi s prosječnim i najboljim rezultatima postignutim u skupini velikih kompanija.

Izvor: http://www.ina.hr/UserDocsImages/CRO_INA%20Godisnje%20izvjesce_final.pdf, str. 63.

U Izvješću o održivosti za 2013. godinu, Ina prvo izvješćuje o usklađivanju poslovanja s EU regulativom iz područja zaštite okoliša. Dio izvješća o zaštiti okoliša obuhvaća usklađivanje poslovanja sa odredbama Zakona o zaštiti okoliša i Uredbe o postupku utvrđivanja objedinjenih uvjeta i to što se tiče zaštite okoliša, emisije stakleničkih plinova, zaštite zraka, REACH regulative. Ova regulativa je zakonska regulativa EU o kemikalijama i njihovoj sigurnoj upotrebi. Također, u izvješću se daje pregled do sada realiziranih projekata i ostvarenih ciljeva kompanije na području zaštite zdravlja, sigurnosti na radu i okoliša. U Izvješću za 2013. godinu dan je pregled strateških ciljeva i programa zaštite zdravlja, sigurnosti na radu i okoliša Ina Grupe za period od 2014. do 2016. godine.

Pregledom Izvješća o održivosti poduzeća možemo primijetiti da je poduzeće dosta okrenuto zajednici u kojoj djeluje. O tome svjedoče i brojne nagrade te priznanja. Poduzeće dosta ulaže u suradnju s akademskom zajednicom s ciljem da se poboljša studentski standard te im se pruži mogućnost za njihov daljnji napredak. Poduzeće je stoga i u 2013. godini nastavilo provoditi program i inicijativu usmjerenu na studentsku populaciju i mlade, kao i uspješnu suradnju s trima studentskim udrugama: eStudent, AIESEC Hrvatska i BEST. Za svoj uspješan rad i trud po pitanju mladih i studentske populacije Ina d.d. nagrađena je nagradom „Zlatni indeks“. To je jedinstvena nagrada na području Republike Hrvatske koja se

dodjeljuje kompanijama koje su najviše pridonijele kvalitetnijem studentskom životu, obrazovanju i stručnom usavršavanju studenata.

Isto tako, poduzeće je prepoznato i kao poslodavac partner te je već četvrtu godinu zaredom nagrađeno certifikatom Poslodavac partner koji se dodjeljuje za izvrsnost u upravljanju ljudskim resursima. Na sajmu inovacija INOVA 2013. godine Inini inovatori osvojili su srebrne medalje za svoje radove, dok su inovatori Ina maziva d.o.o., društva Ina Grupe, za svoje radove osvojili zlatnu medalju.

Osim toga, poduzeće svake godine putem javnog natječaja sufinancira ekološke projekte. Primjerice, poput pošumljavanja, uređenja zelenih površina, čišćenja podmorja, priobalja, jezera i rijeka, edukacije o ekologiji i sl. Odabranim projektima Ina pruža financijsku podršku, kandidati trebaju pridonijeti sa 20% od ukupnog budžeta projekta. Ove godine 2015. Ina je putem projekta „Zeleni pojas“, kako je naziv ovog Ininog projekta financijski pomogla petnaest projekata. Na ovogodišnji natječaj pristiglo je čak 136 prijava, a za evaluaciju i odabir bila je zadužena stručna komisija sastavljena od predstavnika relevantnih fakulteta, neovisnih stručnjaka za održivi razvoj te predstavnika Ininog Sektora održivog razvoja i zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša.

Pobjednički projekti odabrani su temeljem jasno definiranih kriterija od kojih su najvažniji bili: stupanj pozitivnog utjecaja na okoliš, uključenost članova lokalne zajednice i mogućnost realizacije projekta u roku od šest mjeseci od odobrenja.⁵³

Politika poduzeća po pitanju sponzorstva i donacija rukovodi se kriterijem visokog stupnja korisnosti projekata za širu zajednicu i potrebe društva. Sponzorsko-donacijskim aktivnostima poduzeće nastoji pružiti pomoć i podršku znanstvenim, inovativnim i kulturnim projektima koji doprinose zaštiti i unapređenju zdravlja i okoliša, sportskim amaterima i profesionalcima te projektima važnim za lokalne zajednice u kojima Ina d.d. djeluje.

⁵³ Ina d.d.: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=18454> (09.12.2015.)

4.5. Izvješće o održivosti

Da bi se provela načela održivog razvoja u ključnim procesima u poduzeću Ina d.d. na snazi su Smjernice za održivi razvoj koji pruža uvid u upravljačku strukturu i način upravljanja pitanjima održivog razvoja. Savjet za održivi razvoj zadužen je za unutarnju i vanjsku komunikaciju o pitanjima održivog razvoja, analizu podataka i informacija vezanih uz održivost, dobivenih od vanjskih evaluacija, kao i podršku, provjeru i nadzor izvještavanja o održivosti na razini Ina Grupe. Članovi Savjeta za održivi razvoj su direktori makroorganizacijskih jedinica, čije aktivnosti su direktno vezane uz različite aspekte održivog razvoja.⁵⁴ Organizacijske jedinice Ina d.d. i veće tvrtke Ina Grupe planiraju svoje aktivnosti održivog razvoja razmatrajući poslovne strategije, usklađenost sa zahtjevima zakonske regulative i ugovornim uvjetima propisanim od strane kupaca (okolišni, društveni ili ekonomski kriteriji), dobrovoljno preuzetim vanjskim obvezama i internim politikama, kao i rezultate dijaloga s različitim interesno-utjecajnim skupinama, vanjskih procjena održivosti, praćenja/mjerenja učinkovitosti i najboljih praksi te samoprocjene u odnosu na dobrovoljne standarde.

Izvješće je podijeljeno na pet poglavlja koja se odnose na klimatske promjene i zaštitu okoliša, zatim na zaštitu zdravlja sigurnost i ljudski kapital, kupce i odgovornost za proizvod, odnose sa zajednicom i društvena ulaganja te na ekonomsku održivost.

Djelatnost poduzeća je istraživanje, proizvodnja te opskrba stanovništva naftom i plinom što svakako ima veliki utjecaj na prirodno i društveno okruženje. Svojom poslovanje takva poduzeća često mogu izazvati veliku medijsku pozornost i pozornost ostalih dionika. Zato u Ina u sve procese nastoje implementirati načela održivosti, vodeći računa o zaštiti zdravlja i sigurnosti ljudi, očuvanju okoliša te dobrobiti zajednica u kojoj djeluju.

⁵⁴ Izvješće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na:
<http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf> (28.12.2015.)

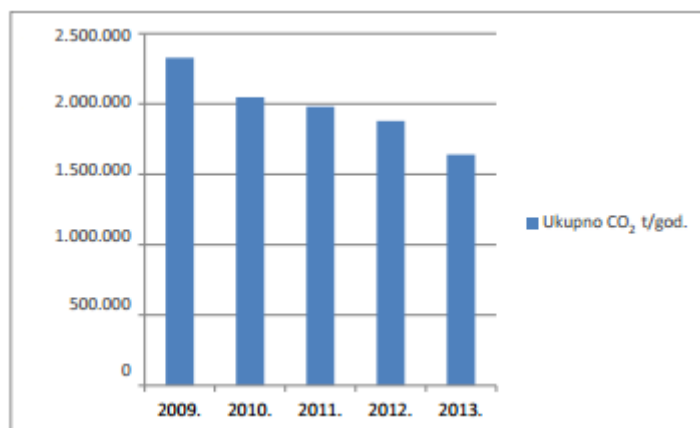
Klimatske promjene i zaštita okoliša

Ina je svjesna utjecaja klimatskih promjena na globalnoj razini, zato u svom poslovanju poduzima i planira cijeli niz projekata i aktivnosti vezanih uz smanjenje emisija stakleničkih plinova, povećanje energetske učinkovitosti, proizvodnju goriva s bio-komponentom (iz obnovljivih izvora). Vrlo su angažirani i u provođenju projekata i aktivnosti za smanjenje emisije stakleničkih plinova i povećanje energetske učinkovitosti. Projekt EOR odnosi se na povećavanje iscrpka nafte. Primarni cilj projekata je povećanje iscrpka nafte na naftnim poljima Ivanić i Žutica, a sekundarni cilj je značajno smanjenje emisije CO₂, jer se utiskuje u duboke bušotine te se na taj način smanjuje emisija plina u zrak. Na taj način produžen je radni vijekom tih polja, projekti utječu na razvoj regija u kojima se nalaze i lokalne zajednice.

Sveobuhvatni akcijski plan „Karta energetske učinkovitosti“ (Energy Road Map) u Rafineriji nafte Rijeka sastoji se od šezdeset i šest projekata, koji uključuju i odobrene CAPEX i OPEX projekte. U 2012. godini, kada je započeo ovaj Akcijski plan, uštede su iznosile 59.911.771 kuna, a u 2013. godini 100.284.642 kuna. Jedna od aktivnosti koja najviše doprinosi uštedi je kontrola količine pare koja odlazi u kondenzaciju na turbinama. Rezultat ove inicijative je smanjenje gubitka 209,55 tona pare kroz kondenzacijsku turbinu, što znači financijsku uštedu od 73.444.994 kuna u 2013. godini. U Rafineriji nafte Sisak su realizirane dvije važne inicijative za uštedu energije. Prva je rekonstrukcija plinskih plamenika koja omogućuje uštedu goriva i potencijalno smanjenje emisija. Druga inicijativa je smanjenje gubitka na parnoj mreži s ciljem smanjenja potrošnje pare (a time i proizvodnje) koja omogućuje manju upotrebu goriva i vode pa time doprinosi i smanjenju emisija. Prema procjeni, ovim se projektima ostvaruje godišnja ušteda emisija CO₂ od 61,11 tona. Slika 5. prikazuje emisiju stakleničkih plinova u poduzeću Ina d.d. u razdoblju od 2009. – 2013. godine.

Također, u 2013. godini Ina Grupa je pokrenula postupak zamjene starog voznog parka, da bi povećali sigurnost zaposlenika u prometu, kao i ostalih sudionika u prometu. Nakon zamjene postojećeg voznog parka, emisije štetnih plinova smanjit će se s obzirom na tehnologiju u novim vozilima. Procjene pokazuju da će se potrošnja goriva smanjiti za 10% .

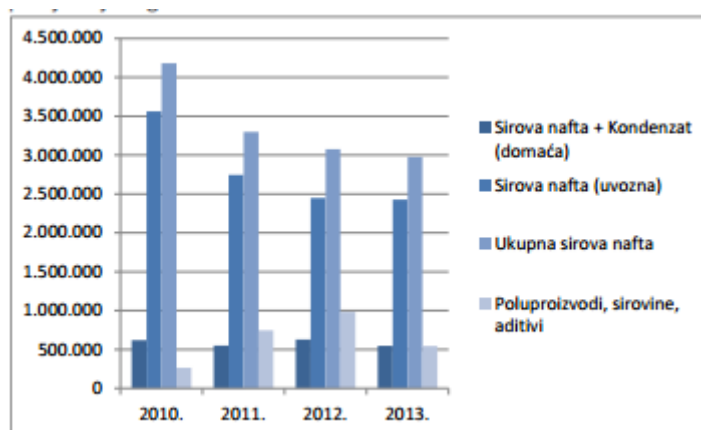
Slika 5.: Izravna emisija CO₂ iz Ine u razdoblju od 2009.-2013.

Izvor: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf>, str. 45.

U području zaštite okoliša Ina je sve svoje aktivnosti usmjerila na usklađivanje sa zakonskim zahtjevima i zahtjevima Europske unije regulative te unapređenje sustava na razini Ina Grupe. Ojačana je suradnja i komunikacija unutar Grupe, kao i sa svim drugim zainteresiranim stranama, od državnih institucija do kupaca i lokalnih zajednica. Materijali koje poduzeće koristi u svom proizvodnom procesu potječu iz neobnovljivih izvora i nalaze se u završnom proizvodu. Zbog prirode posla, poduzeće se ne koristi recikliranim materijalom kao sirovinom za proizvodnju. Slika 6. prikazuje količine materijala upotrijebljenih u procesu proizvodnje u razdoblju od 2010.-2013. godine.

Slika 6.: Količina materijala upotrijebljenih u procesu proizvodnje u razdoblju od 2010.-2013. godine

Izvor: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf>, str. 49.

Tijekom 2013. godine poduzeće je nadogradilo uređaj za kontinuirano mjerenje emisija u zrak. Također, uređaji su povezani s informacijskim sustavom zaštite okoliša koji vodi Agencija za zaštitu okoliša, na koji su sada spojeni veliki uređaji za loženje, kotlovi energane i peć atmosferske destilacije. Broj satnih emisija koje prelaze dopuštenu koncentraciju SO₂ znatno je smanjen, što znači da je postignuta prva kategorija kakvoće zraka. Ukupne emisije SO₂ tijekom 2013. godine smanjene su za 30% u odnosu na 2012. godinu.

U 2014. godini poduzeće je započelo certificiranje u skladu sa sustavom upravljanja energijom ISO 50001 te će na taj način doprinijeti uštedama primjenom mjera energetske učinkovitosti, a sve u svrhu postizanja cilja povećanja energetske učinkovitosti u Europskoj uniji za 20% do 2020. godine.⁵⁵

Zaštita zdravlja, sigurnost i ljudski kapital

Naftna industrija zahtijeva visok stupanj sigurnosti i zaštite na radu, što predstavlja glavne prioritete i osnovne preduvjete uspješnosti naftne kompanije. Stoga je Ina d.d. uspostavila sveobuhvatni sustav upravljanja sigurnošću i zaštitom na radu s ciljem neprestanog unapređivanja razine sigurnosti i praćenja stanja zdravlja naših zaposlenika. Posebna pažnja usmjerena je na primjereno osposobljavanje zaposlenika, promociju i osiguranje rada na siguran način i smanjenje rizika vezanih uz njihove dnevne aktivnosti. U 2013. godini dogodile su se četrdeset i četiri ozljede na radu, dok smrtnih slučajeva nije bilo. U 2014. godini broj ozljeda na radu smanjen je na trideset i šest, dok smrtnih slučajeva nije bilo kako ni prethodne godine

Poduzeće je trajno opredijeljeno za stvaranje sigurne radne okoline za svoje zaposlene i nastoje ojačati kulturu sigurnosti na radu, u tu svrhu provode akciju o temeljnim pravilima sigurnosti. Ova pravila nisu nova, ona su jednostavna, jasna i postižu pravo ono što i sam njihov naziv govori - spašavaju živote. Pravila su nastala na temelju povratnih informacija i pouka koje je industrija izvukla iz prakse. Akcija je službeno započela u listopadu 2013. godine, a do kraja godine s pravilima je upoznato 84% zaposlenika INA Grupe te je održano trinaest foruma kojima je prisustvovala stotinu i jedna tvrtka koja surađuje s društvima INA Grupe, a edukacija o Temeljnim pravilima sigurnosti obvezna je za sve radnike izvođača

⁵⁵ Godišnje izvješće Ine za 2014. godinu:
http://www.ina.hr/UserDocsImages/CRO_INA%20Godisnje%20izvjesce_final.pdf (06.12.2015.)

radova prije početka rada. Ulaganja u zaštitu zdravlja, sigurnost i okoliš u 2013. godini iznosila su 80,44 milijuna kuna.

Inini menadžeri su u 2013. godine prošli obaveznu obuku iz područja održivog razvoja, zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša. Cilj je obuke je informiranje i edukacija radnika Ina Grupe o važnim temama u području održivog razvoja, zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša, što je važan element u sustavu upravljanja zaštitom zdravlja, sigurnošću i okolišem (HSE Management System).⁵⁶

Cilj i zadatak poduzeća je da svi zaposlenici i partneri svakodnevno rade na društveno odgovoran način kako bi takvo ponašanje postalo uobičajeno. U skladu s time postavili su jasne i razumljive okvire kao i očekivanja o tome što za Inu predstavlja i kako se djelatno provodi društveno odgovorno poslovanje. Smatraju da će ovakvim pristupom najbolje ostvariti ciljeve postavljene u svojoj viziji, misiji i korporativnoj kulturi o Inu kao društveno odgovornoj kompaniji. U tom kontekstu Inina korporativna kultura podrazumijeva otvorenost za sve partnere koji djeluju na društveno odgovoran način s ciljem uspostavljanja međusobnog povjerenja.

Za svoje uspješno poslovanje poduzeće je osvojilo brojne nagrade. Nagradu za najbolje korporativno upravljanje u Hrvatskoj koju dodjeljuje financijski časopis World Finance iz Velike Britanije. Nagrada je dodijeljena u kategoriji „Korporativno upravljanje“, temeljem mišljenja poslovnih i financijskih novinara te uz potporu istraživačkog tima. Pobjednik se odabire na temelju učinkovitosti upravljačke strukture, rada odbora kompanije i potrebnog kvorumima za donošenje odluka, sastava i neovisnosti tijela koja donose odluke, dioničarskih prava, procedura za upravljanje rizikom, objavljivanja relevantnih informacija o poslovanju kompanije i transparentnosti te odlučivanja o naknadama za rad.

Nagradu „Zlatni indeks“ koja se dodjeljuje organizacijama koje su najviše pridonijele poboljšanju kvalitete studentskom životu, obrazovanju i stručnom usavršavanju studenata. Ovu nagradu Ina je osvojila u čak tri kategorije: „Sudjelovanje na projektima u organizaciji studenata“, „Ulaganje u studentske udruge“ i „Grand Prix“.

Svakako se mora spomenuti da je poduzeće Ina već četvrtu godinu zaredom dobitnik certifikata Poslodavac partner, koji se dodjeljuje za izvrsnost u upravljanju ljudskim

⁵⁶ Izvješće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf> (28.12.2015.)

resursima. Isto tako, dobili su nagradu za kvalitetu usluge na benzinskim postajama koju dodjeljuje agencija Heraklea u sklopu Mystery shopping dana.

Tijekom 2014. godine uvedeni su novi kanali za pronalaženje zaposlenika putem društvenih medija (Facebook i LinkedIn). Isto tako, poduzeće je sudjelovalo na sajmovima poslova i karijera radi izgradnje imidža poželjnog poslodavca, na kojima su studentskoj populaciji prezentirani programi: BEST Comapny Day (ožujak), Dan karijera (travanj), Student Future Day (travanj), Virtualni dan karijera i znanja (listopad) i Dan karijere na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu, Sajam sveučilišta (studeni).

Kupci i odgovornost za proizvod

Kvaliteta svih proizvoda propisana je normama, temeljenim na provjerenim znanstvenim, tehničkim i iskustvenim rezultatima. Norme daju odrednice za proizvode i usluge, koje osiguravaju zaštitu zdravlja i života ljudi te sigurnost okoliša. Za sve nove i postojeće proizvode i usluge, prije stavljanja proizvoda na tržište, provodi se nadzor, kao i periodičke kontrole, razmjerno postojećim rizicima. To podrazumijeva nadzor proizvoda kod značajnih promjena vezanih uz opasnost, izloženost, korištenje proizvoda, zakonski okvir i/ili druge parametre. Podaci o sastavu i svojstvima proizvoda, načinu skladištenja, manipulaciji proizvodom, transportu te zbrinjavanju otpada sadržani su u Sigurnosno-tehničkom listu i naljepnicama materijala. Uvođenje REACH i CLP Uredbi u hrvatsku legislativu i njihovo potpuno prihvaćanje ulaskom RH u EU u potpunosti ispunjava odrednice upravljanja proizvodom. REACH - Registracija, evaluacija i autorizacija kemikalija, EU regulatorni sustav za gospodarenje kemikalijama - predstavlja značajnu priliku za proizvođače kemikalija, njihove dobavljače i kupce da zajedno rade na zaštiti okoliša i očuvanju budućnosti industrije kemikalija u Europi. Upravljanje proizvodom je koncept pomoću kojeg se načela zaštite zdravlje i zaštite okoliša usredotočuju na sam proizvod i svi koji su uključeni u životni ciklus proizvoda preuzimaju odgovornost za smanjenje utjecaja proizvoda na zdravlje i okoliš.⁵⁷

⁵⁷ Izvješće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na:
<http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf> (28.12.2015.)

Odnosi s zajednicom

Kao jedan od najvećih gospodarskih subjekata, ima izniman utjecaj na različite aspekte društva u Republici Hrvatskoj – kroz opskrbu tržišta naftom i naftnim prerađevinama, zoprinos državnom proračunu kroz poreze i druge financijske obveze, ali i osiguravanje sigurnih prihoda za svoje radnike. Doprinosi široj društvenoj zajednici i kroz sudjelovanje u razvoju javnih politika, preko volontiranja njenih radnika u lokalnim zajednicama, uključivanja i podupiranja lokalnih projekata, donacija i sponzorstva do cijelog niza projekata vezanih uz mlade i zapošljavanje. Isto tako, zakonski uplaćuje doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje svojih radnika, a prosječna bruto plaća održavala se na razini višoj od 30% u odnosu na nacionalni prosjek. INA surađuje s brojnim dobavljačima, a 86% od ukupne vrijednosti sklopljenih ugovora ugovoreno je s domaćim dobavljačima. Dobavljači koji žele poslovati s Inom ispunjavaju kvalifikacijski upitnik, u kojem se trebaju izjasniti o certifikatima sustava upravljanja koje posjeduju, eventualnim dugovanjima prema državi, ali i poštivanju ljudskih i radnih prava, odnosu prema okolišu i korupciji.

Kao aktivan član zajednica Ina već godinama financira brojna događanja i projekte, a posebno su osjetljivi na djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, osobe s posebnim potrebama, zdravstvene ustanove, dječje vrtiće i škole te sport. Značajna financijska sredstva izdvaja za razminiranje minski sumnjivih površina, budući da je to ozbiljan problem za zajednice koje se s njime suočavaju. Kompanija se u ožujku 2013. godine uključila u projekt „Iz doma na svoje“ s ciljem podizanja svijesti o problemima mladih iz domova, za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i udomiteljskih obitelji, razvoj njihovih kompetencija i pružanje podrške pri zapošljavanju te informiranje poslodavaca o mogućnostima njihova zapošljavanja.

U 2014. godini poduzeće je podržalo obnovu dječjih vrtića i igrališta u Sisku, Križu i Kloštar Ivaniću, kao i Olimpijske igre dječjih vrtića grada Bakra i Olimpijski festival dječjih vrtića Primorsko-goranske županije. Financijski je pomogla kupnju bibliobusa za riječku Gradsku knjižnicu. Ina je bila među prvim poduzećima koje je pružilo pomoć zapadnoj Slavoniji u svibnju 2014., tijekom katastrofalnih poplava, nakon kojih su mnoge zajednice u tim područjima bile potpuno uništene. U nastojanjima da pomogne žrtvama poplava, poduzeće je doniralo 500.000 kuna Hrvatskom Crvenom križu, dok je 64.000 litara euro dizela isporučeno prema poplavljenim područjima. Tvrtka je također donirala zaštitnu odjeću i obuću za građane, stavila na raspolaganje benzinske postaje, kao i vlastite vatrogasce. Osim toga, u suradnji s Državnom upravom za zaštitu i spašavanje, te je poslala tehnička

multifunkcionalna vozila za pumpanje mulja i vode te eko brod koji se koristi za polaganje apsorpcijskih brana i uklanjanje naplavina. Inini radnici prikupili su više od tri tone odjeće, posteljine, 1,5 tonu higijenskih potrepština, pola tone hrane i više od 2.000 litara vode. Poduzeće je izdvojilo iznačajna financijska sredstva za izgradnju Društvenog centra u Gunji.

Krajem 2014. godine Ina Klub volontera imao je 439 članova, što je 44% više u odnosu na 2013. godinu. U 2014. godini Klub je proveo 19 akcija uz sudjelovanje 259 članova, što iznosi ukupno 2.072 volonterskih sati. Fokus kluba je na ekološkim i humanitarnim projektima te projektima za djecu i mlade.

Izvješće o održivosti poduzeća Ina d.d. za 2013. godinu i 2014. godinu je sveobuhvatno te pokriva sva važna pitanja ne samo za poslovanje poduzeće, već i za društvo u cjelini. U izvještavanju se pokazuje jasno razumijevanje značajnih tema održivosti od zaštite okoliša, klimatskih promjena, energetske učinkovitosti, odgovornosti za proizvod preko zaštite zdravlja i sigurnosti, ljudskog kapitala do odnosa s društvenom zajednicom, ali i opredjeljenja za poboljšavanjem odnosa i sustavnog pristupa tim važnim pitanjima. Isto tako, izvješće je vrlo temeljito i informativno na taj način moguće je dobiti detaljan uvid u svoje poslovanje, što pokazuje ozbiljnost kada je u pitanju održivost poslovanja.

4.6. Analiza primjene GRI, Global Compact i ISO 26 000 standarda u poduzeću

Misija poduzeća INA d.d. je postati utjecajan sudionik na tržištu nafte, derivata i plina u Hrvatskoj i susjednim zemljama te kroz stalna unapređenja poslovanja i kvalitete proizvoda i usluga, usmjeriti se na stvaranje veće vrijednosti.

U svom poslovanju poduzeće Ina se vodi vizijom žele biti uvažavan i poželjan partner, poznat po izvrsnosti proizvoda i usluga, poštenim i brižno njegovanim odnosima te zaštititi interese vlasnika, kupaca, zaposlenika i drugih partnera.

Za ostvarenje misije i vizije potrebno je ponašanje poduzeća podrediti očekivanjima i ciljevima svih zainteresiranih, a to su prvenstveno vlasnici, kupci, dobavljači i zajednica u kojoj djeluju. Pri tome se ne smije narušavati sklad prirode, pa je potrebno održavati prepoznatljiv imidž prisnom suradnjom i poštivanjem kulturnih, vjerskih i drugih posebnosti zajednica. Uvažavanje potrebe, interesa i sposobnosti radnika, poticajnim sustavom

nagrađivanja i napredovanja pokazuje da se na njih gledao kao na nezamjenjiv potencijal, podrška i uporište u realizaciji ciljeva. Stoga žele ostvariti primjeren rast vrijednosti imovine vlasnika i ulagača, zadovoljavati potrebe i očekivanja kupaca, pridobiti njihovo povjerenje i trajnu privrženost, održavati korektno odnose, s dobavljačima i partnerima, stvoriti prepoznatljiv imidž te održavati ga prisnom suradnjom i poštivanjem kulturnih, vjerskih i drugih posebnosti zajednica u kojima djelujemo te uvažavati potrebe, interese i sposobnosti radnika, poticajnim sustavom nagrađivanja i napredovanja, jer su nezamjenjiv potencijal i uporište u realizaciji ciljeva.

Ina d.d. među prvima je u Hrvatskoj počela objavljivati nefinancijska izvješća te ih objavljuje od 1997. godine. 2004. godine, počela je uz nekoliko drugih hrvatskih poduzeća objavljivati Socijalno izvješće sukladno GRI smjernicama. Inino Izvješće o održivom razvoju sukladno je G3 GRI metodologiji od 2007. godine, čime je objedinjeno socijalno i izvješćivanje o zaštiti okoliša. Izvješće o održivom razvoju za 2014. godinu po prvi puta je objedinjeno s financijskim godišnjim izvješćem u Integrirano godišnje izvješće, čime poduzeće pokazuje koliku važnost pridaju održivom razvoju.

Izvješće o održivosti je organizacijski izvještaj koji daje podatke o gospodarskim, ekološkim i društvenim rezultatima kompanije. Objavljuje se na godišnjoj razini, a pokriva informacije koje se odnose na poslovne djelatnosti Ina d.d. i većih društava Ina Grupe. Sadrži informacije o ključnim postignućima i izazovima te podatke koji se odnose na najrelevantnije teme u području održivosti. Podaci iz područja zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša prate se i izvješćuju sukladno direktivama Međunarodne organizacije rada i hrvatskog zakonodavstva te prema metodologiji praćenja ozljeda na radu EU udruženja naftnih kompanija, CONCAWE-a. Emisije tvari u okoliš određene su mjerenjem, emisijskim faktorima i/ili na osnovi materijalnog bilanciranja. Poduzeće izvještava prema GRI G3.1 smjernicama za izvještavanje uz dodatak za sektor naftne i plinske industrije (O&G Sector Supplement).⁵⁸

Organizacije koje izrađuju izvještaje koristeći se G3 Smjernicama mogu samostalno odlučiti kada će se početi služiti G4 Smjernicama u izradi svojih izvještaja. Međutim, izvještaji objavljeni nakon 31. prosinca 2015. godine trebali bi biti izrađeni u skladu s G4 Smjernicama. Tako da će i izvješće poduzeća Ina d.d. za 2015. godinu biti objavljeno koristeći se G4 Smjernicama.

⁵⁸ Ina d.d.: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=16114> (01.02.2016.)

Inina izvješća o održivosti su složena te predstavljaju jedan od boljih primjera izvještavanja u Republici Hrvatskoj. Poduzeće izvještava već osamnaest godina o ekonomskim, okolišnim i socijalnim utjecajima. Gospodarska kriza te stagnacija gospodarskog rasta koja je već duže prisutna u Republici Hrvatskoj, odrazila se donekle i na poslovanje Ina Grupe, ali isto tako nije narušila kvalitetu izvještavanja ili umanjila interes za ostvarivanjem ciljeva održivog razvoja.⁵⁹

Ina Grupa je u svim područjima poslovanja, društva INA Grupe usmjerena su na harmonizaciju sustava upravljanja. Ujedno se kontinuirano razvija tehnologija, postupci, proizvodi i usluge kod kojih se razmatra i svodi na najmanji rizik utjecaj na zdravlje, sigurnost i okoliš, odnosno poduzimaju se preventivne mjere radi sprječavanja ili smanjenja negativnog utjecaja. U poduzeću Ina razvijena je svijest o potrebi djelovanja i poslovanja u skladu s međunarodnim standarda sustava upravljanja kvalitetom.

Više certifikata akreditiranih neovisnih tijela po glavnim procesima poduzeća dokaz su poslovanja u skladu sa zahtjevima upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001. Danas se norma ISO 9001 primjenjuje kroz jedinstven kompanijski sustav na temeljne procese i procese u funkciji upravljanja i podržavanja djelatnosti Ina d.d., a sustav upravljanja poslovanjem, certificiran sukladno normi ISO 9001, uvela su i veća društva Ina Grupe.

Dijelovi Ine d.d. i ostala društva Ina Grupe koji imaju potencijalni ili stvarni utjecaj na okoliš imaju certificirane i održavane sustave upravljanja okolišem, sukladno normi ISO 14001. Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu provodi se s ciljem sprečavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u svezi s radom, zaštite radnog i životnog okoliša te materijalnih dobara, sukladno normi OHSAS 18001. Ova norma daje zahtjeve za sustav upravljanja zdravljem i sigurnošću pri radu te upravljanja rizicima za sprječavanje i poboljšanje sigurnosti svih procesa koje organizacija provodi. Istovremeno organizacija mora procese planirati, pripremiti i organizirati u skladu s važećim primjenjivim zakonskim i podzakonskim propisima iz područja sigurnosti i zaštite zdravlja.

Specifikacija OHSAS 18001 kompatibilna je s normama ISO 9001 i ISO 14001, kako bi organizacijama koje to žele olakšala integraciju sva tri sustava u jedan integrirani sustav upravljanja.

⁵⁹ Izvješće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf> (28.12.2015.)

Politika sustava mora sadržavati ciljeve koji se odnose na stalna poboljšanja zaštite zdravlja i sigurnosti pri radu ovisno o utvrđenim i planiranim rizicima. Ciljevi koji se odnose na zdravlje i sigurnost pri radu moraju biti uspostavljeni i održavani na svim relevantnim funkcijama i razinama unutar organizacije i gdje je moguće mjerljivi.

Početakom 2000. godine Uprava poduzeća opredijelila se za novu filozofiju upravljanja. Razvijen je jedinstven sustav koji je u osnovi integrirani sustav upravljanja poslovanjem, temeljen na pravilima poduzeća, Zakonima, pravilima struke i zahtjevima normi ISO 9001, ISO 14001 i OHSAS 18001 i drugim normama u skladu s poslovnim odlukama.

Ina d.d. danas ima ukupno devet certifikata prema normama ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001 i ISCC. Od 2005. godine do danas potvrđuju jedinstveni sustav upravljanja kvalitetom na razini Ine d.d. Sva društva Ina Grupe koja posjeduju certifikate uspješno su recertificirana za sustave:⁶⁰

- upravljanja kvalitetom sukladno normi ISO 9001:2008;
- upravljanja okolišem sukladno normi ISO 14001:2004;
- upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnosti prema normi OHSAS 18001:2007.

Riječ je o normama koje definiraju upravljanje kvalitetom, zaštitom okoliša te zaštitom na radu, zdravljem i sigurnošću. Norma ISCC (International Sustainability and Carbon Certification) certificira održivost biogoriva, a u 2013. godini ovaj certifikat proširen je na cijelo poduzeće. Dokazivanje održivosti biogoriva u poduzeću sukladno normi ISCC, nužan je uvjet za prodaju

biogoriva na tržištima zemalja Europske unije. Tijekom 2008. godine, sukladno zakonskoj obvezi, implementiran je sustav HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) u restorane prehrane Ine, d.d. U 2014. godini poduzeće je započelo certificiranje u skladu sa sustavom upravljanja energijom ISO 50001 te će na taj način doprinijeti uštedama primjenom mjera energetske učinkovitosti, a sve u svrhu postizanja cilja povećanja energetske učinkovitosti u Europskoj uniji za 20% do 2020. godine.⁶¹

⁶⁰Izvešće o održivosti 2013, Ina Grupa, dostupno na: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjescje%20o%20odrzivosti%202013.pdf> (28.12.2015.)

⁶¹Godišnje izvješće Ine za 2014. godinu: http://www.ina.hr/UserDocsImages/CRO_INA%20Godisnje%20izvjescje_final.pdf (06.12.2015.)

U cilju održavanja vodeće pozicije u regiji, u skladu sa zahtjevima kupaca, dobavljača, zaposlenika, poslovnih partnera i ostalih dionika poduzeće Ina d.d. stalno nastoji unaprjeđivati poslovne procese, kvalitetu proizvoda i usluga. Tablica 6. prikazuje certifikate koje posjeduju društva u sklopu Ina Grupe. Slijedeći svjetske trendove, naši su poslovni procesi Već sredinom devedesetih godina sljedeći svjetske trendove poduzeće je počelo uvoditi certifikate sustava upravljanja ISO 9001 te ih od tada stalno održava.

Tablica6.: Certifikati sustava upravljanja Ina d.d.

Organizacijska cjelina	Norma
Ina d.d.	ISO 9001:2008
	ISCC
	ISO 50001
SD istraživanja i proizvodnja nafte i plina	ISO 14001:2004
	OHSAS 18001:2007
Sektor rafinerija nafte Rijeka	ISO 14001:2004
	OHSAS 18001.2007
Sektor rafinerija nafte Sisak	ISO 14001.2004
	OHSAS 18001:2007
Sektor upravljanja maloprodajom	ISO 14001:2004

Izvor: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=7858>

U Hrvatskoj šezdeset i sedam poduzeća posluje po načelima Global Compacta, a Ina je član od 23. veljače 2007. godine. Kao potpisnik Globalnog ugovora Ujedinjenih naroda (UN Global Compact) zalaže se za promicanje i potporu deset načela Global Compacta u području ljudskih prava, radnih prava, zaštite okoliša i borbe protiv korupcije. Isto tako, poduzeće je obvezno objavljivati izvješća o održivosti na internetskoj stranici Global Compacta, isto kao i javno podijeliti izvješće svojim dionicima.

Bitno je naglasiti da je Ina d.d. kao članica Global Compacta uključena u globalnu mrežnu komunikaciju Communication on Progress (COP). COP je odraz odanosti sudionika Global Compactu i njegovim načelima. Svi poslovni sudionici su dužni objaviti svoj COP na web stranicu Svjetskog sporazuma i podijeliti je javno svojim dioničarima.⁶²

⁶²<https://www.unglobalcompact.org/participation/report/cop>, dostupno 01.02.2016.

5. ZAKLJUČAK

Danas je Ina d.d. srednje velika europska naftna kompanija s vodećom ulogom u naftnom poslovanju u Hrvatskoj te značajnom ulogom u regiji u području istraživanja, razrade i proizvodnje nafte i plina, preradi nafte te distribuciji nafte i naftnih derivata.

Ina je kroz godine iskustva primjene GRI okvira uključila i važne dodatne pokazatelje za sektor proizvodnje nafte i plina iz dobivenih smjernica. Konstantno poboljšanje kvalitete izvještavanja pokazuje kako je za provedbu društvene odgovornosti potrebno institucionalno okruženje koje pomaže u određivanju značaja, mjerila, provođenja propisa te nadziranja same provedbe. Četvrta generacija Smjernica G4, pokrenuta je u svibnju 2013. godine, te je poboljšana i odražava važne sadašnje i buduće trendove u izvješćivanju o održivosti. GRI G4 je usklađen s načelima UN Global Compacta, ali i sa brojnim međunarodnim propisima posebice u segmentu ljudskih prava i ekologije. Prema tome, GRI pruža sveobuhvatan sustav za mjerenje i izvještavanje o održivosti koji je, unatoč svojoj opširnosti, jednostavan za praktičnu provedbu.

G4 smjernice zamišljene su na način da se univerzalno mogu primijeniti na sve organizacije, velike i male, širom svijeta. Značajke G4 su da, uz pomoć ostalih materijala i usluga GRI-a, Smjernice čini jednostavnima za korištenje, kako zaiskusne izvjestitelje, tako i one koji su novi u izvještavanju o održivosti iz bilo kojeg sektora. Organizacije koje izrađuju izvještaje koristeći se G3 Smjernicama mogu samostalno odlučiti kada će se početi služiti G4 Smjernicama u izradi svojih izvještaja. Međutim, izvještaji objavljeni nakon 31. prosinca 2015. godine trebali bi biti izrađeni u skladu s G4 Smjernicama.

Održivi razvoj u Ina Grupi predstavlja trajno opredjeljenje za uravnoteženu integraciju dugoročnih gospodarskih, ekoloških i društvenih čimbenika u svakodnevno poslovanje, s ciljem povećanja dugoročne vrijednosti za sve dionike. Ina je potpisnik Globalnog ugovora Ujedinjenih naroda (UN Global Compact) te se zalaže za promicanje i potporu deset načela Global Compacta u području ljudskih prava, radnih prava, zaštite okoliša i borbe protiv korupcije. Kao potpisnik UN Global obvezuje se na objavljivanje izvješća na internetskoj stranici Global Compacta, isto kao i javno podijeliti izvješće svojim dionicima.

Izvješće o održivom razvoju predstavlja nefinancijsko izvješće koje Ina objavljuje jednom godišnje. Daje pregled upravljačke strukture i promjena, korporativnog upravljanja, nagrada i priznanja, etičnog poslovanja i usklađenosti te načina upravljanja pitanjima održivog razvoja.

Aktivnosti održivog razvoja u Ina Grupi koordinira Sektor održivog razvoja, zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša. Osim toga, poduzeće ima savjet za održivi razvoj, koordinacijsko tijelo koje je osnovano 2012. godine te sudjeluje u internoj i eksternoj komunikaciji o pitanjima povezanim s održivim razvojem, analizira podatke o održivosti i informacije dobivene od vanjskih ocjenjivača te podržava, provjerava i nadzire izvještavanje o održivosti na razini Ina Grupe.

Izvješće o održivosti poduzeća Ina d.d. za 2013. godinu i 2014. godinu je sveobuhvatno te pokriva sva važna pitanja ne samo za poslovanje poduzeće, već i za društvo u cjelini. U izvještavanju se pokazuje jasno razumijevanje značajnih tema održivosti od zaštite okoliša, klimatskih promjena, energetske učinkovitosti, odgovornosti za proizvod preko zaštite zdravlja i sigurnosti, ljudskog kapitala do odnosa s društvenom zajednicom, ali i opredjeljenja za poboljšavanje odnosa i sustavnog pristupa tim važnim pitanjima. Isto tako, izvješće je vrlo temeljito i informativno na taj način moguće je dobiti detaljan uvid u svoje poslovanje, što pokazuje ozbiljnost kada je u pitanju održivost poslovanja.

6. SAŽETAK:

Cilj ovog istraživanja je bio pojasniti i približiti pojam održivog razvoja i društveno odgovornog poslovanja kao sve novije i popularnije poslovne temu. Za jednu od važnijih smjernica odabrana je procjena rasprostranjenosti i utvrđivanje značajki poslovnih praksi.

Ina je kroz godine iskustva primjene GRI okvira uključila i važne dodatne pokazatelje za sektor proizvodnje nafte i plina iz dobivenih smjernica te je kroz konstantno poboljšanje kvalitete izvještavanja pokazala kako je za provedbu društvene odgovornosti potrebno institucionalno okruženje koje pomaže u određivanju značaja, mjerila, provođenja propisa te nadziranja same provedbe.

Izvješća o održivosti poduzeća Ina d.d. za 2013. godinu i 2014. godinu je sveobuhvatno te pokriva sva važna pitanja ne samo za poslovanje poduzeća, već i za društvo u cjelini. U izvještavanju možemo primjetiti jasno razumijevanja značajnih tema održivosti od zaštite okoliša, klimatskih promjena, energetske učinkovitosti, odgovornosti za proizvod preko zaštite zdravlja i sigurnosti, ljudskog kapitala do odnosa s društvenom zajednicom, ali i opredjeljenja za poboljšavanjem odnosa i sustavnog pristupa tim važnim pitanjima. Također, izvješće je vrlo temeljito i informativno na taj način moguće je dobiti detaljan uvid u svoje poslovanje, što pokazuje ozbiljnost kada je u pitanju održivost poslovanja.

Ključne riječi: održivi razvoj, društveno odgovorno poslovanje, izvještaj o održivosti

SUMMARY

The aim of this study is primarily to clarify and bring the concept of sustainable development and corporate social responsibility, as well as all the newer and more popular business issue. One of the most important guideline is to assess the prevalence and identifying characteristics of business practices.

Ina is through the years of experience and Gri framework included the important additional indicators for the sector of oil and gas from the resulting guidelines. Constantly improve the quality of reporting shows how to implement social responsibility necessary institutional

environment that helps determine the character, scale implementation of regulations and monitoring the actual implementation.

Report of the viability of the company Ina d.d. for 2013 and 2014 is comprehensive and covers all the important issues not only for the business enterprise, but also for society as a whole. The reporting process demonstrates a clear understanding of significant themes of environmental sustainability, climate change, energy efficiency, product responsibility over health and safety, human capital to relations with the community, but also the commitment to improving relations and a systematic approach to these important issues. Also, the report is very thorough and informative thus it is possible to get a detailed insight into their business, which shows the seriousness when it comes to the sustainability of the business.

Key words: sustainable development, corporate social responsibility, sustainability report

LITERATURA:

Knjige i članci:

1. Bešlić, A., (2012) Društvena odgovornost i uspješnost srednjih i velikih građevinskih poduzeća u RH: diplomski rad. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu
2. Buble M., (2000) Management, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split
3. Dukić, F., (2013) Društvena odgovornost, dostupno na: <http://prezi.com/zet87p767m7g/drustvena-odgovornost-/> (01.12.2015.)
4. Glavočević, A., Radman Peša, A., (2013) Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti, Oeconomica Jadertina, Vol. 3 No. 2, dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=170022
5. G4 Smjernice za izvještavanje o održivosti, Global Reporting Initiative, dostupno na: <https://www.globalreporting.org/Pages/resourcelibrary.aspx?resSearchMode=resSearchModeText&resSearchText=G4&resCatText=Reporting+Framework&resLangText=Croatian>
6. Hubak, D.M. (2010) Marketinška dimenzija društveno odgovornog poslovanja, Sveučilište u Zagrebu, članak 10-10, dostupno na: <http://web.efzg.hr/RePEc/pdf/Clanak%2010-10.pdf> (09.12.2015.)
7. ISO 26000 International standard – Guidance on social responsibility, dostupno na: <http://www.cnis.gov.cn/wzgg/201405/P020140512224950899020.pdf> (28.12.2015.)
8. Izvješće o održivosti INA Grupe (2012), dostupno na: <http://www.ina.hr/>
9. Izvješće o održivosti 2013., Ina d.d., dostupno na: <http://www.ina.hr/UserDocsImages/3007%20Izvjesce%20o%20odrzivosti%202013.pdf>

10. Kotler, P., Lee, N., (2009) DOP: društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa, Zagreb, M.E.P. Consult
11. Kundid, A. (2012) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, Ekonom. misao praksa dbk. god. XXI., No.2 (497-528), dostupno na: <http://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CBsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fhrcak.srce.hr%2Ffile%2F138611&ei=MtehU8SYMcup7Abc0YGIBA&usg=AFQjCNEDeTJsstEV4cF4AmmZ30PZXsLx-A&bvm=bv.69137298,d.ZGU>
12. Matešić, M., Pavlović, D., Bartoluci, D., (2015) Društveno odgovorno poslovanje, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb
13. Mušura, A. (2006) Corporate Social Responsibility, u knjizi: Njavro, Đ., Krkač, K., Business Ethics and Corporate Social responsibility, Zbornik Radova, Mate, Zagreb.
14. Njavro, Đ., Krkač, K., (2006) Business Ethics and Corporate Social responsibility, Zbornik Radova, Mate, Zagreb
15. Omazić, M., A., (2007) Društvena odgovornost i strategije hrvatskih poduzeća, doktorska disertacija, Zagreb, Ekonomski fakultet Zagreb
16. Rogošić, A., Bekavac, J. (2015.) Izvještaj o društvenoj odgovornosti prema GRI smjernicama, Praktični menadžment, Vol. 6, br. 1.
17. Rogošić, A., Čaljkušić, A.: Disclosure of the Socially Responsible Activities of the Banks in Croatia and Slovenia, Faculty of Economics and Business, University of Split, Croatia
18. Rogošić, A., Kundid, A., (2012) Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj, Praktični menadžment, Vol. 3, No. 2, dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/96976>

19. Škrabalo M., Bagić A., Miočić-Lisnjak N. (2007) Ubrzanje praksi društveno odgovornog poslovanja, UNDP Hrvatska
20. Tafra-Vlahović, M. (2009) Konceptualni okvir društveno odgovornog poslovanja, Medianali - znanstveni časopis za medije, novinarstvo, masovno komuniciranje, odnose s javnostima i kulturu društva, 3 (5): 163-184.
21. Vehovec, M.: Preferencije na tržištu rada i društvena odgovornost poduzeća, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, vol. 21, br 2.: 635-653.
22. Vrdoljak Raguž, V., Hazdovac, K. (2014) Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa, Oeconomica Jadertina, 4 (1): 40-58

Internet izvori:

1. URL: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=18454> (09.12.2015.)
2. URL: <https://www.unglobalcompact.org/participation/report/cop>, (30.12.2015)
3. URL: <http://www.hzn.hr/default.aspx?id=54>, (10.12.2015)
4. URL: http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=42546 (10.12.2015)
5. URL: <http://www.hup.hr/global-compact-hrvatska.aspx>, (08.12.2015)
6. URL: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=3959> (06.12.2015.)
7. URL: <http://www.ina.hr/ininih50godina>, (05.12.2015)

POPIS SLIKA

Slika 1.: Sedam glavnih područja društvene odgovornosti prema ISO 26000.....	31
Slika 2.: Postrojenje Ine 1970-ih.....	37
Slika 3.: Moderna Inina benzinska postaja.....	42
Slika 4.: Rezultati Indeksa DOP-a od 2011.-2014. u usporedbi s prosječnim i najboljim rezultatom postignutim u skupini velikih kompanija.....	44
Slika 5.: Izravna emisija CO ₂ izmjerena u razdoblju od 2009.-2013.....	48
Slika 6.: Količina materijala upotrijebljena u procesu proizvodnje od 2010.- 2013.....	48

POPIS TABLICA

Tablica 1.: Načela za određivanje sadržaja izvještaja te kratka pojašnjenja.....	23
Tablica 2.: Načela za određivanje kvalitete izvještaja te kratka pojašnjenja.....	24
Tablica 3.: Deset načela Global Compacta.....	27
Tablica 4.: Koncept ISO 26000.....	32
Tablica 5.: Značajna društva Ina Grupe.....	39
Tablica 6.: Certifikati sustava upravljanja Ina d.d.....	57